

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra filosofie a religionistiky

Bakalářská práce

VODNÍ DÝMKA JAKO ŽIVOTNÍ STYL: VZNIK A VÝVOJ
SUBKULTURY KUŘÁKŮ VODNÍCH DÝMEK V ČESKÉ
REPUBLICCE

Vedoucí práce: PhDr. Vít Erban, Ph.D.

Autor práce: David Weinfurt

Studijní obor: Humanistika

Ročník: 3

Forma studia: prezenční

2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

8. dubna 2013

.....

Děkuji svému vedoucímu učiteli PhDr. Vítu Erbanovi, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce i za jeho přednášky a semináře v průběhu studia, díky nimž jsem se rozhodl napsat toto téma. Dále bych chtěl poděkovat čajovníkům Janu Nápravovi a Martinu Reslovi za užitečné rady a zprostředkování některých informačních zdrojů. Poděkovat bych chtěl také všem učitelům Jihočeské university, u kterých jsem studoval a díky kterým jsem dosáhl určitého stupně vzdělání a kritického myšlení.

Obsah

Úvod	6
1 Pojem „subkultura kuřáků vodních dýmek“ a pojem „vodní dýmka“	7
1.1 Subkultura kuřáků vodních dýmek.....	7
1.2 Popis vodní dýmky.....	7
1.2.1 Vznik vodní dýmky.....	8
1.2.2 Nejpoužívanější názvy pro vodní dýmku	8
1.3 Náplň do vodních dýmek.....	9
1.3.1 Tabák	9
1.3.2 Bylinné směsi.....	10
1.3.3 Minerální kamínky.....	11
1.3.4 Marihuana a jiné drogy	12
2 Vznik a vývoj subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice	13
2.1 Vodní dýmky v podnicích	13
2.1.1 Vznik a vývoj čajoven v České republice	13
2.1.2 Vznik a vývoj ostatních podniků s vodními dýmkami v České republice.....	16
2.2 Kouření vodní dýmky v soukromí.....	18
2.2.1 Pořízení vodní dýmky do osobního vlastnictví	18
2.2.2 Vývoj „domácích“ kuřáků vodní dýmky	19
3 Analýza subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice.....	21
3.1 Rozdělení subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice	21
3.2 Výzkumné šetření.....	22
3.2.1 Rozdělení dotazovaných na kuřáky vodní dýmky a na nekuřáky vodní dýmky	22
3.2.2 Pohlaví kuřáků vodních dýmek	23
3.2.3 Vliv věku na užívání vodní dýmky.....	25
3.2.4 Četnost kouření vodní dýmky	26
3.2.5 Kouření vodní dýmky v podniku a kouření vodní dýmky v soukromí	27
3.2.6 Kouření vodní dýmky ve společnosti.....	28
3.2.7 Nejpoužívanější náplně do vodních dýmek.....	29
3.3 Vodní dýmka jako společenský fenomén	30
4 Vliv kouření vodní dýmky na zdraví člověka	33
4.1 Příprava a funkce vodní dýmky	33
4.2 Uskutečněné výzkumy o škodlivosti kouření vodních dýmek a jejich kritika.....	34
5 Prognostika dalšího vývoje subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice	38

5.1 Předpokládaný vývoj podniků s vodními dýmky.....	41
5.2 Předpokládaný vývoj kouření vodních dýmek mimo podniky	42
Závěr.....	43
Zdroje	44
Přílohy	47
Příloha I. Obrázek č. 1 Popis vodní dýmky egyptského typu.....	47
Příloha II. Obrázek č. 2 Vodní bong	48
Příloha III. Obrázek č. 3 Koktejl v medúze typu „mirage“	49
Abstrakt	50
Abstract	51

Úvod

Téma „Vodní dýmka jako životní styl: vznik a vývoj subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice“ jsem si vybral zejména proto, že sám do této subkultury patřím a jsem tak i jejím terénním pozorovatelem.

Studium humanistiky na Teologické fakultě Jihočeské university v Českých Budějovicích mi umožnilo mimo jiné i široký kritický náhled na světové kultury a subkultury s nimi souvisejícími. Moje téma tedy zasahuje do přednášek z oblasti kulturologie a islamologie.

Cílem mé práce je seznámit čtenáře s pojmem vodní dýmka a subkulturou, která se v České republice díky ní vytvořila. Jelikož toto téma zatím nebylo nikým zpracováno, tak věřím, že bude velmi přínosná nejen pro studenty, kteří se budou chtít touto prací inspirovat například pro svou vlastní vědeckou činnost, ale také pro ty, jež o vodní dýmce mnoho nevědí a subkulturu kuřáků vodních dýmek v České republice vůbec neznají. Obecně je slovo „dýmka“ velmi rozšířený pojem a snad každý občan České republiky zná někoho, kdo dýmku kouří a kdo spadá tedy do subkultury kuřáků dýmek. Avšak „vodní dýmka“ je něčím zcela specifickým a subkultura kuřáků vodních dýmek se od subkultur kuřáků dýmek nebo cigaret liší. Ve společnosti se často můžeme setkat s částečnou nebo naprostou dezinformovaností o této subkulturě. Proto se v první kapitole budu věnovat popisu a vzniku vodní dýmky a vysvětlením termínů, které jsou pro práci stěžejní. Dále budu v práci rozebírat to, jak subkultura kuřáků vodních dýmek vznikla, proč a jak se začala vyvíjet a jak se pravděpodobně bude vyvíjet nadále. V bakalářské práci budu také zmiňovat konfrontaci subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice se subkulturami kuřáků vodních dýmek v jiných zemích světa. Do této bakalářské práci bych chtěl zahrnout také kvantitativní a kvalitativní výzkum. Kvantitativní výzkum bude prováděn výzkumným šetřením na bázi dotazníkové metody. Kvalitativní výzkum je založen na mých vlastních zkušenostech a na mém vlastním poznání, které je podepřeno více než sedmiletým aktivním pozorováním a studiem této subkultury v České republice i v zahraničí.

1 Pojem „subkultura kuřáků vodních dýmek“ a pojem „vodní dýmka“

1.1 Subkultura kuřáků vodních dýmek

Aby bylo zcela jasné, na co se téma této práce zaměřuje, je nutné si vymezit termíny, se kterými bude v celé práci pracováno. Podle definice antropologa Víta Erbana je kultura systém sdílených, společensky předávaných vzorců chování, myšlení a vnímání.¹ Subkultura je v sociologickém slovníku popsána jako soubor specifických norem, hodnot, vzorců chování a životního stylu charakterizující určitou skupinu v rámci širšího společenství, případně tak zvaně dominantní či hlavní kultury, jíž je tato skupina konstitutivní součástí. Termín subkultura se také vztahuje na specifickou skupinu, která je tvůrkyní a nositelkou zvláštních, odlišných norem, hodnot, vzorců chování a zejména životního stylu, i když se podílí na dominantní kultuře a na fungování širšího společenství. V každém případě je důležitým znakem subkultury viditelné odlišení od dominantní kultury.² Subkultura kuřáků vodních dýmek by tedy odpovídala tomu, že se jedná o specifickou skupinu a ta je nositelkou zvláštních norem, hodnot, vzorců chování a zejména životního stylu. V České republice je navíc tvůrkyní trochu odlišných norem, hodnot, vzorců chování a hlavně životního stylu oproti subkulturám kuřáků vodních dýmek vytvořených v jiných kulturách.

1.2 Popis vodní dýmky

Vodní dýmka je zvláštním typem dýmky. Má dnes mnoho podob, takže nelze zcela jasně popsat, jak má vodní dýmka vypadat. Snad jedinou specifickou věcí, kterou má každá vodní dýmka je to, že kouř (popřípadě pára viz kap. 1.3.3) se filtruje přes vodu. Přesto pro lepší představivost jsem vybral klasickou podobu vodní dýmky, která je dnes v České republice jednou z nejběžnějších (viz příloha I. obr. č. 1 Popis vodní dýmky egyptského typu).

¹ Z přednášek – *Úvod do studia kultury*, konané v zimním semestru na teologické fakultě Jihočeské university.

² Srov. LINHART, Jiří a VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*, s. 1248.

1.2.1 Vznik vodní dýmky

Ohledně vzniku vodní dýmky se zatím spíše spekuluje. Neví se zcela přesně kdy a kde vodní dýmka vznikla. V knize *Vodní dýmka* od Timoteje Jančára a Miroslava Sedláčka se píše toto: „Prozatím první podložené fyzické důkazy o vodní dýmce se našly při vykopávkách v roce 1971 v jižní a východní Africe. Expedici vedl J. C. Dombrowski, který našel pozůstatky korunek v jeskyni u města Lalibela v Etiopii. Radiokarbonová metoda datuje jejich vznik přibližně do roku 1320.“³ Oproti tomu v publikaci *Příběh kouře* se dočteme, že na asijském území první zmínku o vodní dýmce najdeme v perské literatuře v jedné básni ze začátku 16. století, jejíž autor je anonymní, ale přesto se o něm ví, že pocházel ze Šírázu, a také to, že zemřel roku 1535.⁴ V již zmiňované knize *Vodní dýmka* autoři dále uvádějí jednu z populárních teorií, která tvrdí, že vodní dýmka vznikla v Africe i v Asii nezávisle na sobě. Navzdory tomu, že si byly vodní dýmky z obou kontinentů podobné, jejich využití se lišilo. Předpokládá se, že africké vodní dýmky sloužily výhradně ke kouření marihuany a jsou předchůdci dnešních vodních bong (viz příloha II. obr. č. 2 Vodní bong). Naproti tomu asijské vodní dýmky sloužily ke kouření opia a hašiše, později melasového tabáku.⁵

Vzhled vodní dýmky byl samozřejmě zcela jiný, než jak je uveden v příloze I. na obrázku číslo 1. To potvrzují i T. Jančár s M. Sedláčkem, kteří píšou o primitivní verzi vodní dýmky, kterou tvořila jen skořápka z kokosového ořechu s otvory, do nichž se zasouvala dutá stébla trávy nebo bambusu; dále se zmiňují, že v Egyptě se místo ořechu převážně používala vydlabaná dýně. Později, když se vodní dýmka dostala do Persie, nahradily kokos a dýni keramické vázy, tvarem připomínající ty současné.⁶

1.2.2 Nejpoužívanější názvy pro vodní dýmku

Pro vodní dýmku dnes existuje mnoho pojmenování a je možné se setkat v různých zemích s různými názvy. Již v úvodu knihy *Vodní dýmka* považovali autoři za důležité ty nejrozšířenější názvy pro vodní dýmku zmínit a vysvětlují, že různorodost názvů pramení z toho, že každá oblast měla svůj vlastní dialekt a pojmenování se odvozovala od různých

³ JANČÁR, Timotej a SEDLÁČEK Miroslav. *Vodní dýmka: Průvodce světem vodních dýmek*, s. 11.

⁴ Srov. MATHEE, Rudi. *Tabák v Íránu*, s. 63.

⁵ Srov. JANČÁR, Timotej a SEDLÁČEK Miroslav. *Vodní dýmka: Průvodce světem vodních dýmek*, s. 11.

⁶ Tamtéž, s. 12.

částí dýmky.⁷ Rudi Matthee v knize *Příběh kouře* uvádí, že v Persii se vodní dýmce říká „qalyan“ (= koule).⁸ T. Jančár a M. Sedláček zmiňují, že v Indii byla vodní dýmka známa pod názvem „huqqa“ (=nádoba, džbán) a vzhledem k tomu, že Indie byla součástí Britského impéria, se tento název přenesl do angličtiny jako hookah. V Egyptě, severní Africe a v oblasti Perského zálivu se setkáme s pojmenováním „shisha“, (= sklo). V Sýrii, Libanonu, Iráku a Turecku se setkáme s výrazem „narghile“ (= kokosový ořech).⁹ V časopisu Briar se dočteme, že v lidovém argotu se používají názvy „glouglou“ či „hubble bouble“.¹⁰ V Česku se dnes obvykle používá slovo „vodnice“, což je v podstatě zkrácenina sousloví „vodní dýmka“, případně se ještě užívá slovo „vodárka“ nebo „vodárna“, které se dá zaslechnout zejména na Moravě a ve Slezsku. Dále se setkáme i s výrazem „šíša“. Šíša je samozřejmě převzato ze slova shisha, které se dnes stále běžně užívá například v Egyptě nebo Tunisku a jelikož jsou tyto země místy, které čeští kuřáci vodních dýmek rádi a často navštěvují, používají s oblibou tento výraz i v Česku.

1.3 Náplň do vodních dýmek

1.3.1 Tabák

Domnívám se, že tabák je nejrozšířenější náplní do vodních dýmek. (Tato teze bude ověřena dotazníkem v kapitole 3.2.7.) Myslím, že je tomu tak z několika důvodů. Jednak je to v Česku první droga, která se ve vodní dýmce kouřila a i dnes je to nejdostupnější náplň do vodních dýmek. Nejedná se jen o sušené, nadrcené tabákové listy. Historická podoba tabáku do vodních dýmek byla podle T. Jančára a M. Sedláčka jiná, než jak ji můžeme znát dnes; kouřily se tabákové listy, které se ale před použitím namočily asi na deset minut do vody, a pak se slisovaly do tvaru kornoutu, nakonec se uprostřed propíchly, aby jimi mohl lépe proudit vzduch. Takto připravený tabák je dnes možno znát pod názvem „tombaki“. Neobsahuje ovšem cukr, melasu, ani ovoce, jak je tomu běžné u tabáků, které se dnes nejčastěji v České republice prodávají.¹¹ Tabák určený ke kouření ve vodních dýmkách má dnes mnoho příchutí a existuje již několik značek takového tabáku. Základními příchutěmi

⁷ Srov. JANČÁR, Timotej a SEDLÁČEK Miroslav. *Vodní dýmka: průvodce světem vodních dýmek*, s. 10.

⁸ Srov. MATHEE, Rudi. *Tabák v Íránu*, s. 63.

⁹ Srov. JANČÁR, Timotej a Miroslav SEDLÁČEK. *Vodní dýmka*, s. 10.

¹⁰ Srov. ARMERO, C., *Vodní dýmky – sběratelský luxus, kuřácký požitek*, s. 5.

¹¹ Srov. JANČÁR, Timotej a Miroslav SEDLÁČEK. *Vodní dýmka*, s. 45.

tabáku jsou různá ovoce, jako například jablko, jahoda, meloun, víno, černý hrozn, mango a podobně. Dalšími rozšířenými příchutěmi jsou například máta, pistácie, růže, vanilka a jiné. Tabákoví výrobci často chtějí ozvláštnit svou nabídku a být tak výjimeční oproti konkurenci a vyrábí příchutě tabáku jako například coca-cola, pendrek, skořice, káva, whisky a tak dále. Výrobci také případně vytváří již předpřipravený mix příchutí, který pak prodávají pod obchodním názvem. Oblibou kuřáků v Česku je míchat různé druhy tabáků a experimentovat s nimi. Stejně jako je tomu u jiných tabákových výrobků, jako jsou například cigarety, existuje rozdílná kvalita mezi jednotlivými značkami. Rozhodující pro kuřáka je ale většinou zážitek, který z celé seance kouření vodní dýmky má. Pokud je vodní dýmka připravena správně a příchutě není kuřákovi nijak nepříjemná, tak už značka tabáku nebývá rozhodující. Kuřáci vodních dýmek nehledí až tak příliš na značku, ale spíše na příchutě. V Česku nejsou zatím příliš k dostání přírodní tabáky do vodních dýmek, které jsou neporovnatelně silnější než ty s příchutí, protože nejsou tolik zjemněny melasou (zvlhčovačem tabáku, určeného do vodní dýmky) a složení takového tabáku je trochu jiné. U přírodních tabáků se navíc rozžhavený uhlík pokládá přímo na tabák nikoliv na alobal nebo kovové sítko. Takovéto tabáky se dodnes ve vodních dýmkách kouří například v Íránu.

1.3.2 Bylinné směsi

Bylinné směsi jsou specifické tím, že se v nich nenachází žádný tabák a tedy ani žádný nikotin. Je tedy povoleno tyto bylinné směsi kouřit již od 15 let a mnoho čajoven tyto směsi nabízí, aby tak zvýšili svůj příjem, neboť pro mládež mezi 15 a 18 lety je atraktivní kouřit vodní dýmku v čajovně, jako dospělí a při tom legálně. Příchutě těchto směsí jsou také velmi pestré, existuje desítky příchutí, které mohou ozvláštnit zážitek z kouření. Nutno ale dodat, že bylinné směsi nejsou až tak oblíbené u těch kuřáků, kteří si již navykli na chuť tabáku, nebo jsou zvyklí přijímat nikotin do těla. Mnoho kuřáků vodních dýmek jsou i kuřáci cigaret, řekl bych, že jich je dokonce většina. Bylinné směsi jsou pro ně proto neatraktivní. Cena bylinných směsí do vodních dýmek je srovnatelná s běžnou cenou tabáků do vodních dýmek.

1.3.3 Minerální kamínky

Minerální kamínky popisují i T. Jančár a M. Sedláček, kteří píší, že minerální kamínky jsou alternativou pro ty, kteří nechtějí kouřit tabák nebo bylinné směsi, protože jak u tabáku, tak u bylinných směsí docházelo ke spalování, díky kterému do organismu méně či více vniká mnoho toxinů a jiných škodlivin.¹² Jak píší výrobci minerálních kamínků na svých stránkách, tak při používání minerálních kamínků se nejedná o kouření, protože směs minerálních kamínků produkuje páru a inhalace páry není kouřením.¹³ V podstatě se jedná o jistý druh vaporizace, jelikož uživatel dýmky, který naplnil korunku minerálními kamínky, nekouří, nýbrž vydechuje páru, mohlo by se říci, že se jedná o tak zvané „páření“, nikoliv o kouření. Tvůrci těchto kamínků na svých webových stránkách píší o svém výrobku následující: „Jde o 100% přírodní produkt, kdy jsou pórovité kamínky upravené speciální tlakovou metodou vstřikováním tak, aby byly všechny póry optimálně naimpregnovány aromatickou kapalinou (glycerinem).“¹⁴ Považuji za důležité ještě zmínit, že minerální kamínky jsou produktem české firmy „Shiazo“. Poukazuje to na fakt, že kouření vodní dýmky v Česku, a rozšíření celé této subkultury, vede k vytváření nových obchodních možností a právě Česká republika je ve 21. Století v mnoha ohledech naprosto jedinečná ve svých nápadech a nových výrobcích, které vznikají právě díky této neustále se rozvíjející subkultuře.

Pokud by se místo klasického uhlíku použil uhlík elektrický, který je již na českém trhu také k dostání, tak by při seanci takto připravené vodní dýmky nevstupovali do organismu člověka žádné jemu škodlivé látky.

¹² Srov. JANČÁR, Timotej a Miroslav SEDLÁČEK. *Vodní dýmka*, s. 53.

¹³ Srov. Shiazo.cz - minerální kamínky Shiazo. In: *Shanti: Dotek orientu* [online].

¹⁴ Shiazo.cz - minerální kamínky Shiazo. In: *Shanti: Dotek orientu* [online].

1.3.4 Marihuana a jiné drogy

Pavel Valíček s kolektivem ve své knize *Rostlinné omamné drogy* uvádí, že Marihuana se v Orientu velmi často ve vodních dýmkách kouřila. V Sýrii se do vodních dýmek dávalo často opium nebo i semena durmanu a blínu.¹⁵ V časopisu pro milovníky dýmek *Briar* je možno se dočíst, že když se vodní dýmka dostala v 19. stol. do Číny, kouřili z ní Číňané téměř výhradně směs tabáku a opia.¹⁶ V mnoha dalších publikacích je možno se dočíst, že v Orientu se kouřila ve vodní dýmce marihuana, případně hašiš. Avšak z vlastní zkušenosti mohu tvrdit, že nikoho, kdo by opium ve vodní dýmce zkusil ochutnat, neznám. Pokud někdo ve vodní dýmce kouří marihuanu, tak většinou spolu s klasickým tabákem do vodních dýmek. P. Valíček ve své knize definuje marihuanu jako sušené listy samičího květenství.¹⁷ Ty se pak v nadrcené formě přidají buď navrch tabáku, nebo se s ním promíchají. Na základě vlastních pozorování jsem zjistil, že pokud se marihuana promíchá s tabákem, její účinek může být silnější, neboť se po malých dávkách dostává do organismu člověka a ihned se nespálí. Jedna seance s vodní dýmkou, jejíž korunka je naplněna tabákem a marihuanou, může trvat až 60 minut, účinek marihuany bude při delším spalování nižší.

V České republice není zatím možné kouřit marihuanu v žádných podnicích, neboť její konzumace je zatím zakázána. Ovšem v Česku má tato droga velkou oblibu a Česká republika se řadí mezi státy, ve kterých se marihuana hojně užívá. Uživatelé této lehké drogy jí kouří ve vodních dýmkách jen v soukromí.

¹⁵ Srov. VALÍČEK, Pavel a kolektiv. *Rostlinné omamné drogy*, s. 65.

¹⁶ Srov. ARMERO, C., *Vodní dýmky – sběratelský luxus, kuřácký požitek*, s. 5.

¹⁷ Srov. VALÍČEK, Pavel a kolektiv. *Rostlinné omamné drogy*, s. 64.

2 Vznik a vývoj subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice

2.1 Vodní dýmky v podnicích

Naprosto nejvýraznějším fenoménem, který umožnil vznik subkultury kuřáků vodních dýmek, jsou čajovny. Ačkoliv se soustředily zejména na prodej a podávání lepších druhů čajů, podnítily vznik a rozkvet další subkultury, než jen té čajové.

2.1.1 Vznik a vývoj čajoven v České republice

Jako první s nápadem vybudování čajoven v České republice přišel Luboš Rychvalský. V rozhovoru pro časopis Baraka popisuje, z jakých důvodů založil v České republice čajovnu. Vzpomíná, že vše začalo v Maroku, které navštívil roku 1987. Uvádí, že i když tam byl absolutní režim místního krále, lidé si dokázali u pití čaje zcela odpočinout, byli naprosto laskaví a nepoddávali se politickým problémům. L. Rychvalský situaci srovnával s tehdejšími komunistickým režimem v Československé republice, kde ale i pití čaje doprovázel strach, jestli například nebudou domovní prohlídky. Jelikož byl Luboš Rychvalský také předsedou Společnosti za veselejší současnost, tak byl 31. prosince roku 1989 pozván nově zvoleným prezidentem Václavem Havlem do Smíchovského domu kultury, kde se podílel na organizaci Silvestrovského programu. Právě tam vznikla improvizovaně v izolované místnosti čajovna, která se jako jediná svým klidným konceptem zcela lišila od ostatního programu. Jelikož něco takového z tamějších hostů ještě nikdo nikdy neviděl, čajovna zaujala prostým orientálním interiérem, získala velký obdiv a Luboš Rychvalskému chodily další nabídky k organizování podobných akcí. Úspěch ho dovedl k nápadu, že založí kamennou čajovnu na Václavském náměstí v Praze.¹⁸ V časopisu Baraka je také v jednom článku zpovídán Jiří Šimsa, který se na založení čajovny v dolní části Václavského náměstí podílel a ještě spolu s Alešem Juřinou slavnostně tuto čajovnu otevřel 1. června 1993 pod názvem Dobrá čajovna. J. Šimsa dále popisuje vznik obchodní společnosti, která se nazývá „Spolek milců čaje“ a zabývá se dovozem čajů a rozšiřování sítí čajoven s názvem Dobrá čajovna.¹⁹

¹⁸ Srov. *Kde se pije čas: Rozhovor s čajovníkem Lubošem Rychvalským*, s. 24-29.

¹⁹ Srov. *Čaj ze zavařovací sklenice: Rozhovor s Jiřím Šimsou*, s. 56.

Jan Náprava, který je majitelem Dobré čajovny v Táboře fungující již od 26 března 1996, dodává, že Dobrá čajovna je první mezinárodní franšizovou sítí v České republice a v současné době jednou z nejúspěšnějších franšizových společností u nás. Důkazem toho je skutečnost, že Dobrá čajovna má v současnosti celkem 31 podniků - na Slovensku, v Maďarsku, v Polsku, v USA a v České republice, kde jich je z uvedeného počtu 22.²⁰

V odborné konzultaci s čajovníkem Alešem Juřinou jsem se dozvěděl, že vodní dýmky se v České republice poprvé objevily v lehce „undergroundové“ verzi Dobré čajovny v klubu Roxy v Praze roku 1991. Jako důvod A. Juřina uvádí to, že celá tato čajovna byla tureckého typu s omezenou nabídkou čajů orientálního typu, ke kterým se v Orientu dýmky tradičně podávají.²¹ Když spoluzakladatel franšize Spolku milců čaje A. Juřina byl zpovídán redaktorem internetového portálu *Měšec.cz: Váš průvodce finančním světem* Josefem Jandou, tak uvedl, že pokud v Dobrých čajovnách je v běžné nabídce vodní dýmka k dostání, tak je to pouze rozhodnutí toho kterého majitele Dobré čajovny.²² Není tedy nezbytnou podmínkou, aby v každé Dobré čajovně byla vodní dýmka k dostání. A. Juřina je sám doposud čajovníkem v Dobré čajovně na Václavském náměstí v Praze a vodní dýmky tam neměl a dodnes nemá.

Vedle franšize Dobré čajovny, vytvořené Spolkem milců čaje, existuje mnoho dalších soukromých čajoven po celé České republice. Podle mého vlastního odhadu v Česku existuje mimo Dobrých čajoven ještě více než sto dalších čajoven, které jsou ovšem velmi inspirovány konceptem Luboše Rychvalského. Sám zakladatel tohoto konceptu v rozhovoru pro časopis *Baraka* popisuje, že by podle jeho představ měla každá čajovna být prostorem klidným a uklidňujícím, kde by si každý mohl najít své soukromé místo k odpočinku, a tak se odpoutat od světa plného shonu a zmatku. Čajovna se právě v tomto naprosto liší od kaváren, barů či restaurací. Kromě toho, že v čajovně by se měl podávat opravdu kvalitní čaj, by v ní také měla vládnout atmosféra klidu a pohody. Kdyby taková atmosféra v čajovnách nepanovala, byl by s nimi konec.²³

Ve většině čajoven jsou k dostání i vodní dýmky. Tento koncept spojení čaje a vodní dýmky, je znám především v Turecku, kde k tamějšímu čaji kouření vodní dýmky neodmyslitelně patří. Podle podnikatele Jana Nápravy se Dobrá čajovna snaží o velkou

²⁰ Odborná konzultace s Janem Nápravou ze dne 30. 3. 2013 v Dobré čajovně Tábor.

²¹ E-mailová korespondence s Alešem Juřinou [online], 2. 4. 2013, a@milec.cz.

²² Srov. JANDA, Josef. *V čajovně se dá relaxovat i vydělávat* [online].

²³ Srov. *Kde se pije čas: Rozhovor s čajovníkem Lubošem Rychvalským*, s. 31.

rozmanitost v oblasti čaje a čajové kultury. I jeho čajovna začala nabízet vodní dýmky od jejího založení.²⁴ Ostatní nadšenci, kteří se rozhodli založit si vlastní čajovnu (tedy ne s pomocí Spolku milců čaje), nabízeli k čaji - až na výjimky - pokouření z této orientální záležitosti. A právě tímto způsobem se vodní dýmka nejvíce rozšířila mezi českou veřejnost. Velmi důležitým charakteristickým znakem této subkultury, tedy subkultury kuřáků vodních dýmek, je čas, klid a prostor. Všichni kuřáci vodních dýmek, kteří si našli ten čas, aby si v klidu a pohodě mohli dopřát vodní dýmku, případně s jejich oblíbeným čajem, nasávali zejména ten naprosto jiný svět, který se kolem nich vytvořil. Mnoho čajoven má velmi podobnou, psychologicky výtečně vytvořenou atmosféru. Čajovny jsou často situovány v podzemí nebo v podkroví, případně se zamezeným nebo omezeným výhledem do venkovního světa, ze kterého si lidé přišli odpočinout. Host čajovny si přestane pohledem ven připomínat to, z čeho vlastně odešel a obklopuje ho naprosto odlišný interiér, než na jaký je zvyklý v jakémkoliv jiném restauračním zařízení, působící uklidňujícím dojmem. Vše podporuje téměř vždy jemná relaxační či orientální hudba, případně hudba, která člověka uklidňuje a podtrhává celý prostor, v němž se zákazník nachází. Je tedy naprosto důležité neslučovat subkulturu kuřáků vodních dýmek například se subkulturou kuřáků cigaret. Vodní dýmka se nekouří výhradně kvůli příjmu nikotinu do těla či kvůli tomu, aby si člověk zkrátil pauzu v zaměstnání či ve škole, čas při čekání na městskou hromadnou dopravu nebo kamaráda, případně se uklidnil z něčeho stresujícího a rychle se mohl věnovat další činnosti. Kouření vodní dýmky je jistou seancí, která je doprovázena mnoha dalšími aspekty (viz kap. 3.3).

Otázkou ovšem zůstává, proč zrovna v České republice mají čajovny takový úspěch. Je naprosto evropskou raritou, že je Češi tolik vyhledávají a ve větších městech jich najdeme dokonce hned několik. Je snad česká společnost prostě více nakloněna k orientu nebo snad více touží po uklidnění a odpočinku právě v podnicích výše uvedeného typu? Historik Rudi Mathee v knize Příběh kouře upozorňuje na skutečnost, že organismus kuřáka zpracovává kofein rychleji, než organismus nekuřáka.²⁵ A jelikož čaj může obsahovat až několikanásobně vyšší procento kofeinu než káva, je možné, že kuřáci vodních dýmek pijí více čaje, než nekuřáci. Je to ovšem pouhá hypotéza bez důkazů. Na základě mých zkušeností navštěvují čajovny zejména kuřáci a díky neustále se rozvíjející subkultuře

²⁴ Odborná konzultace s Janem Nápravou ze dne 30. 3. 2013 v Dobré čajovně Tábor.

²⁵ Srov. MATHEE, Rudi. Tabák v Íránu, s. 66.

kuřáků vodních dýmek se většina čajoven tomu i přizpůsobuje a má v nabídce mimo čaje i nečajové nápoje jako je například sahlep (tradiční horký nápoj z Blízkého východu, který připomíná řídkou krupicovou kaši; připravuje se ze směsi namletého salepového kořene a zázvoru, je dochucován skořicí a slazen vanilkovým cukrem²⁶), minerální vody, různé džusy a jiné, ovšem, až na výjimky (například čajovna v Litoměřicích nabízí i několik základních druhů vín), nealkoholické nápoje.

2.1.2 Vznik a vývoj ostatních podniků s vodními dýmkami v České republice

Právě kvůli tomu, že čajovny se už vesměs velmi přizpůsobují subkultuře kuřáků vodních dýmek, vznikají podniky, které jsou čistě soustředěny na konzumaci vodních dýmek, jsou to tak zvané dýmkárny či shisha-bary. V Česku jde vlastně o novinku. Jedná se o podniky, které nabízejí oproti většině čajoven širší nabídku různých směsí do vodních dýmek a ke konzumaci pouze základní druhy čajů (sladkých), nečajové nápoje a alkohol. Takovýto typ podniků můžeme nalézt třeba v sousedním Německu, kde čajovny jako takové téměř neexistují, a když už náhodou někde taková čajovna je, nabízí pouze čaje a prostředí spíše připomíná kavárnu, než typ čajovny, který je k vidění v Česku. Z výpovědi majitele jednoho shisha baru v Dortmundu jsem se dozvěděl, že dřívější čajovna, kde se vodní dýmky podávaly také, ale ke konzumaci si host mohl dát pouze čaj nebo jiný nealkoholický nápoj, zkrachovala. Když byl na stejném místě založen shisha-bar, kde se vodní dýmky podávaly s tím rozdílem, že si zákazník mohl dopřát i alkohol a při tom třeba sledovat televizi, podnik se uchytil a dokázal se lehce udržet. Shisha-bary v Česku jsou zatím stále spíše koncipovány do orientálního stylu.

Jiným případem jsou obyčejné bary, hospody, či restaurace, které svou nabídku rozšířily i na podávání vodních dýmek. Někde se jedná jen o sezónní záležitost, jinde je možné si objednat vodní dýmku kdykoliv. Na základě vlastních zkušeností ovšem mohu tvrdit, že v barech, kde je dovoleno kouřit si spíše člověk dá cigaretu, než vodní dýmku. Souvisí to právě s vytvořeným konceptem celého rituálu kouření vodní dýmky, který je zcela odlišný od kouření cigaret. V případě těchto podniků se tedy spíše jedná o pokus

²⁶ Srov. Dobré čaje pro inspiraci, pohodu a lepší zdraví: *Sahlep* [online].

zvýšit svůj zisk tím, že do své nabídky přidají i vodní dýmku a snaží se tak přizpůsobit nové subkultuře kuřáků, která se v Česku rozvíjí. Opět podle zkušeností zastávám stanovisko, že sami majitelé barů a podobných podniků, kteří se snaží vměstnat do své nabídky i vodní dýmky, nejsou seznámeni nejen se správnou přípravou vodní dýmky, ale ani s její manipulací a údržbou, a tak zážitek z kouření může být naprosto odlišný od kouření v podnicích, které jsou na vodní dýmky zaměřené.

O novou dimenzi kouření vodní dýmky se snaží česká firma Meduse Design. Zakladatelé firmy – Jakub Lanča a Jiří Starý vytvořili moderní typ vodních dýmek a s nimi i jinou koncepci kouření. Cena takové dýmky je oproti běžným vodním dýmkám přibližně desetkrát vyšší. Cena jedné seance u takové dýmky je pak přirozeně několikanásobně vyšší. Inovátoři z Meduse Design se snaží vytvořit nové typy podniků, které zaujmou svým unikátním designem interiéru, jsou zaměřeny zejména na klientelu z vyšších společenských vrstev a kouření z těchto moderních dýmek poskytuje výjimečný zážitek. Vodní dýmky vytvořené výše zmiňovanou firmou se v Česku nazývají „medúzy“ a kuřákovi dopřávají kromě kvalitního pokouření i vizuální zážitek. Tvůrci tohoto konceptu J. Lanča s J. Starým se snaží o to, aby se z medúz kouřil vždy jen kvalitní tabák, jehož chuť bude podtržena tak zvaným koktejlem. Koktejl může tvořit v podstatě cokoliv, například směs ovoce, květiny nebo malé množství absintu. Takový koktejl nejen podtrhává a ozvláštňuje chuť vodní dýmky, ale také působí velmi zajímavým a jedinečným vizuálním efektem, který může být u některých typů medúz zvýrazněn zajímavým podsvícením dýmky, které třeba dokáže reagovat na hudbu v místnosti (viz příloha II. obr. č. 3 Koktejl v medúze typu „mirage“). Jediné místo, které v Česku prezentuje koncept firmy Meduse Design je „Čajový ateliér“ v Českých Budějovicích, jehož majitel Martin Resl se podílí na vzniku nových druhů koktejlů.

2.2 Kouření vodní dýmky v soukromí

2.2.1 Pořízení vodní dýmky do osobního vlastnictví

Vodní dýmka k zakoupení byla v České republice ze začátku dostupná skoro výhradně v čajovnách a to jen v některých a za vysokou cenu, která se už neustále snižuje díky větší nabídce. Tento problém, tedy problém s dostáním vodní dýmky, trval přibližně do konce 2. tisíciletí a je zmíněn i v publikaci od Manfreda Schulze *Život s dýmkou*, která byla vydána roku 1992; autor píše, že dýmka je jen velmi těžko k sehnání a že nikdo z těch, kteří tolik pro vodní dýmku horují, nevysvětlují, kde bychom mohli sehnat uhlík, který je pro fungování dýmky nutný nebo kde lze zakoupit speciální tabák do vodní dýmky.²⁷ I z tohoto důvodu si vodní dýmku lidé kupovali zejména na dovolené v Turecku, Tunisku nebo Egyptě. Někteří si vodní dýmku kupovali spíše jako dekorační doplněk, protože zdobené vázy vodních dýmek i celková konstrukce může být svým zpracováním jedinečná, a to zejména v tureckém hlavním městě Istanbulu, kde se dá koupit i výjimečná masivní dýmka, která má vázu s měděným zdobením, jež je prováděno starou tvářecí technikou – tepáním. Problém ovšem často byl v tom, že subkultura kuřáků vodních dýmek v České republice nebyla zatím tak vzdělána, aby poznala kvalitní vodní dýmku od dekorační vodní dýmky, a tak se stávalo, a v menším počtu případů stává i dodnes, že si kuřák koupí pouze dekorační vodní dýmku, ze které kouřit lze, ale zážitek je tak zcela zkažen a kuřák si tak může, například díky malé neoddelitelné korunce, navyknout na chuť spáleného tabáku a považuje jí za správnou. Dalším důvodem, proč si lidé dováželi vodní dýmku z výše uvedených zemí, byl ten, že jí mohli koupit za atraktivnější cenu s porovnáním ceny v Česku, i když až na základě smlouvání, které je v mnoha turistických oblastech běžné.

Přibližně od začátku tohoto tisíciletí bylo možné koupit vodní dýmku i v českých obchodech s orientálním zbožím. Se stále se rozšiřující subkulturou kuřáků vodních dýmek se zvyšovala a stále zvyšuje i poptávka ohledně tohoto zboží a tím se zvyšuje i nabídka. Specializované obchody s vodními dýmkami a příslušenstvím (včetně tabáků, uhlíků apod.) jsou v Česku zatím spíše výjimečné v porovnání s naším západním sousedem - Německem, kde ve větších městech můžeme najít hned několik obchodů zaměřených na prodej vodních dýmek a příslušenství. V současnosti je velmi rozšířeným fenoménem

²⁷ Srov. SCHULZ, Manfred. *Život s dýmkou*, s. 48.

internetový obchod s vodními dýmky, tak zvaný e-shop, kde je většinou nejvýhodnější vodní dýmku koupit, protože v kamenném obchodě je cena zvýšena nájmem apod. Vodní dýmku nebo alespoň tabáky a uhlíky je možné již zakoupit i v mnoha trafikách, jelikož se již obchodníkům vyplatí zboží tohoto typu nakupovat. Ještě v roce 2010 bylo spíše výjimkou najít takovou trafiku, s výjimkou velkých měst, jako například Praha, Brno, Ostrava a další. Nutno ještě zdůraznit, že v trafikách samozřejmě není tak velký výběr vodních dýmek a příslušenství jako například v čajovnách a zejména ve specializovaných obchodech či e-shopech.

Díky postupnému rozmachu obchodu s orientálním zbožím, ke kterému samozřejmě patří i vodní dýmky, si kuřáci vodních dýmek, kteří kouří více než jen příležitostně, začali pořizovat vodní dýmky do soukromého vlastnictví, neboť s vodními dýmky se rozšířila i dostupnost tabáků do vodních dýmek a v celkovém součtu se vyplatí užívat vodní dýmku doma, než na ní chodit do čajovny či jiného podniku.

2.2.2 Vývoj „domácích“ kuřáků vodní dýmky

Je přirozené, že v jakémkoliv zařízení restauračního typu je jídlo či pití vždy o něco dražší, možná až na některé výjimky, než kdybychom si to samé připravili sami. Pokud si například člověk bude chtít dát k jídlu sushi a půjde do nějakého podniku, kde sushi připravují, připlatí si za přípravu pokrmu a za celkový servis. Pokud by si člověk chtěl koupit ingredience na sushi a připravit si jej sám, tak kromě času na tom vždy ušetří. Rozhodující je zde to, jestli si někdo troufne připravit sushi sám. Předpokládejme, že ten, kdo si chce udělat sushi sám, má k tomu již potřebné nástroje (například nože) a další nádobí (například talíře). Podobně je tak tomu i s vodní dýmku. V České republice se ve většině podniků cena seance u vodní dýmky pohybuje okolo 150 korun českých. Za předpokladu, že vodní dýmku již máme (jejíž běžná cena se pohybuje od 200 Kč až do 3 000 Kč), přijde jedna seance s vodní dýmku přibližně na 50 korun českých. Rozhodující je zde opět faktor, do jaké míry je ten který připravovatel vodní dýmky schopný dosáhnout správné kvality. Podle vlastních zkušeností mají zatím většinou podniky navrch právě v kvalitě přípravy vodní dýmky. Jen málo kuřáků je zatím schopno připravovat vodní dýmku opravdu kvalitně. Samozřejmě je to ale vždy individuální záležitost. Existují i

čajovny, ve kterých vodní dýmku neumí správně připravit a jsou jedinci, kteří si umí sami vodní dýmku připravit velmi kvalitně.

Každopádně osobně situaci vidím tak, že vodní dýmka se postupem času více dostává na soukromou scénu. Neznamená to ovšem, že by se přesouvala z čajoven a jiných podniků. Hlavní rozdíl mezi kouřením v podniku a kouřením v soukromí je ten, že zatím v drtivé většině podniků, kde si kuřák může vodní dýmku dopřát, se nesmí pít alkohol a prostředí odpovídá klidnému a orientálnímu místu, určenému k odpočinku a relaxaci. Fenomén vodní dýmky k sobě připoutává nové nadšence, podle mého odhadu většinou nižší věkové kategorie, kteří si již vodní dýmku nespojují s původním orientálním nádechem, nýbrž patří do jejich života jako doplněk zábavy a to v mnoha různých podobách. Čím dál častěji je vidět požitkáře s vodní dýmku v parku, na soukromých akcích, různých typech oslav nebo prostě obecně v domácím prostředí. Platí zatím ale pravidlo, že pokud si někdo bude chtít užívat kouření z vodní dýmky venku, bude to spíše sezónní záležitostí; kouří se zejména v teplých letních dnech, kdy požitek z kouření je umocněn tím, že kouř, který vodní dýmku prochází, se ochlazuje vodou a díky tomu se kuřákovi dostává pocit příjemného osvěžení, který navíc může být zvýrazněn volbou tabáku.

Odhaduji, že většina těch, kteří dnes vodní dýmku v Čechách a na Moravě kouří, jí spíše užívají v soukromí, nemusí si ji připravovat ani sami, neboť kouření vodní dýmky je v Česku spíše společenskou záležitostí (viz kap. 3.3), a proto se kuřák častěji ocitne v situaci, kdy za něj vodní dýmku někdo připraví. Vše jsou ovšem pouhé domněnky, které budou ověřeny v kapitole 3.2, kde budu tyto otázky analyzovat pomocí výzkumného šetření na bázi dotazníkové metody.

3 Analýza subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice

3.1 Rozdělení subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice

Subkulturu kuřáků vodních dýmek v České republice bych rozdělil do tří skupin. Jednou skupinou by byli klasičtí kuřáci, kteří kouří v prostředí, které je klidné a navozuje pocit pohody, klidu a uklidnění. Takové by vystihoval následující citát 71letého kuřáka vodních dýmek Ismapa Ertepa z Turecka: „Cigarety jsou pro nervózní, soutěživé, vystresované lidi. Když kouříme vodní dýmku, máme čas na přemýšlení. Učí nás trpělivosti a toleranci a umožňuje nám vychutnat si dobrou společnost. Kuřáci vodních dýmek mají mnohem vyrovnanější přístup k životu než kuřáci cigaret.“²⁸ Druhou skupinou by pak byli moderní kuřáci, kteří vodní dýmku využívají spíše jako zpestřující prostředek při jiné činnosti. Patřili by sem Ti, kteří si vodní dýmku vozí třeba na různé akce spojené s pitím alkoholu a obecně na akce, kde vládne veselá, živá a rozjařená atmosféra. Náplní do vodní dýmky nebývá jen klasický tabák, bylinné směsi či minerální kamínky (viz kap. 1.3.3), ale i marihuana většinou smíchaná s tabákem. Náplní vázy pak nemusí být pouze voda, jak je zvykem. Do vázy vodní dýmky se často dává emulze vody a mléka nebo vody a alkohol. Alkohol ovšem nesmí být perlivý, jako je třeba pivo nebo šumivé víno, protože by se pak jeho obsah dostal kuřákovi přes šlauch až do úst a většina běžně užívaných šlauchů by se tím zároveň zničila. Do této kategorie by patřili i Ti, jež navštěvují výhradně takové podniky, které netíhnou k tradičnímu kouření vodní dýmky. Jedná se o již zmiňované shisha-bary nebo obyčejné restaurační zařízení, kde je povoleno kouřit vodní dýmku. Třetí skupinu tvoří Ti, kteří spadají do obou skupin a přilnuli k vodní dýmce tak, že si ji občas rádi dopřejí v klidném a příjemném prostředí, které může být vytvořeno i doma, a zároveň si vodní dýmku dokážou užít i v rušné společnosti a pít u toho nějaký alkohol.

²⁸ JANČÁR, Timotej a SEDLÁČEK Miroslav. *Vodní dýmka: Průvodce světem vodních dýmek*, s. 3.

3.2 Výzkumné šetření

V kapitole, která má analyzovat subkulturu kuřáků vodních dýmek v České republice, jsem se rozhodl použít i výzkumného šetření na bázi dotazníkové metody, které by mělo ilustrativně napomoci k jistému přehledu o této subkultuře. Výsledky dotazníku samozřejmě nemohou vypovídat o celé subkultuře, ale reprezentují pouze výpovědi dotazovaných. Výzkum probíhal od 28. 3. 2013 do 2. 4. 2013 a je strukturován tak, aby na něj mohl odpovědět každý. Již první otázka rozdělila respondenty na kuřáky vodních dýmek a na nekuřáky vodních dýmek. Kuřáci vodních dýmek pak odpovídali ještě na dalších 6 otázek, nekuřáci vodních dýmek již dále neodpovídali. Šlo mi totiž i o zjištění, kolik procent z celkového počtu dotazovaných bude patřit do subkultury kuřáků vodních dýmek, neboť právě to vypovídá o jistém rozšíření tohoto fenoménu na půdě České republiky. Dotazník vyplnilo celkem 382 respondentů. Jelikož šlo o internetový dotazník, zpracovaný pomocí specializované webové stránky *Vyplňto.cz: Řešení pro Váš online průzkum*, tak všichni respondenti dotazník vyplňovali pomocí internetového prohlížeče. Nejvíce respondentů se dozvědělo o dotazníku díky sociální síti *Facebook.com* a druhý největší procentuální počet respondentů se o dotazníku dozvěděl přímo z internetového portálu *Vyplňto.cz: Řešení pro Váš online průzkum*; dalšími zdroji respondentů byly internetové portály *Google.cz* a *Votočvohoz.cz*.

3.2.1 Rozdělení dotazovaných na kuřáky vodní dýmky a na nekuřáky vodní dýmky

První otázka se týkala tedy každého dotazovaného respondenta, bez ohledu na to, jestli kouří nebo ne. První graf rozděluje všech 382 respondentů na kuřáky a nekuřáky vodní dýmky (viz graf č. 1). Další otázky se již týkaly pouze těch, kteří vodní dýmku kouří, tedy těch, kteří do subkultury kuřáků vodních dýmek patří.

Graf č. 1

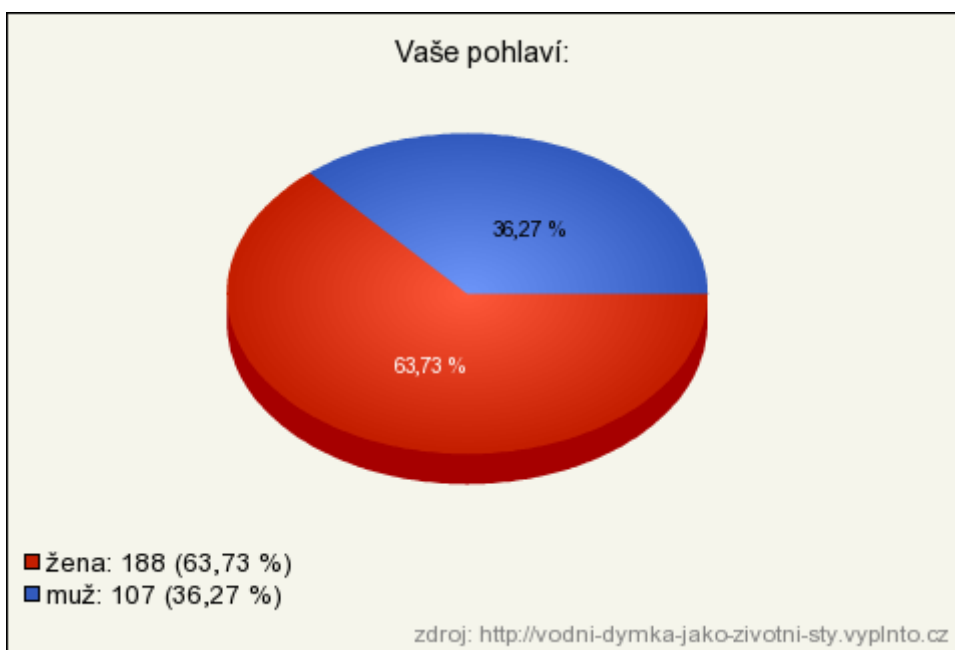

Z grafu č. 1 vyplývá, že téměř 77% dotazovaných kouří vodní dýmku. Určitě to ale neznamená, že by 77% populace v České republice vodní dýmku kouřilo. Takto vysoké procento vzniklo především kvůli tomu, že dotazník byl hojně rozeslán po sociální síti *facebook.com*, která je doménou především mladých lidí a podle mých předpokladů vodní dýmku v Česku kouří zejména mladší generace. Podle mého odhadu v České republice kouří vodní dýmku v současné době maximálně 10% populace. Procento lidí, kteří budou vodní dýmku kouřit, bude podle mých předpokladů ještě několik let stoupat.

3.2.2 Pohlaví kuřáků vodních dýmek

Následující otázka již tedy zahrnuje pouze 294 respondentů, kteří patří do subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice. Zjišťuje, jaké je procentuální zastoupení mužů a žen v této subkultuře (viz graf č. 2). Očekával jsem, že subkulturu kuřáků vodních dýmek budou tvořit převážně muži, protože častěji jsem viděl kouřit vodní dýmku skupinu mužů případně skupinu, kde muži početně převládali.

Graf č. 2

Tento graf zobrazuje, že subkulturu kuřáků vodních dýmek tvoří navzdory mému očekávání převážně ženy. Výsledek může být ovlivněn i tím, že určitá část odpovídajících se o dotazníku dozvěděla na internetovém portálu *Votočvohoz.cz*, který navštěvují téměř výhradně ženy. Spíše se domnívám, že celou subkulturu kuřáků vodních dýmek v Česku tvoří přibližně vyrovnaný počet mužů a žen, ba dokonce bych se i přiklonil ke zcela opačnému procentuálnímu zastoupení mužů a žen, než jak ukázal tento průzkum. Kouření vodních dýmek, jak by se možná mohlo na první pohled zdát, není výhradně mužskou záležitostí a ani nikdy nebylo. Dokazuje to i výzkum již zmiňovaného R. Mattheeho, který se opíral o záznam jednoho cestovatele, který přibližně v 18. století zapsal, že v Íránu kouří bez rozdílu muži i ženy, ve dne i v noci.²⁹ R. Matthee svůj výzkum opírá ještě o soudobé ilustrace. Informaci o tom najdeme i v knize od P. Valíčka a kolektivu, kde se píše, že obecně v Orientu kouřili psychotropní látky z vodních dýmek muži i ženy.³⁰

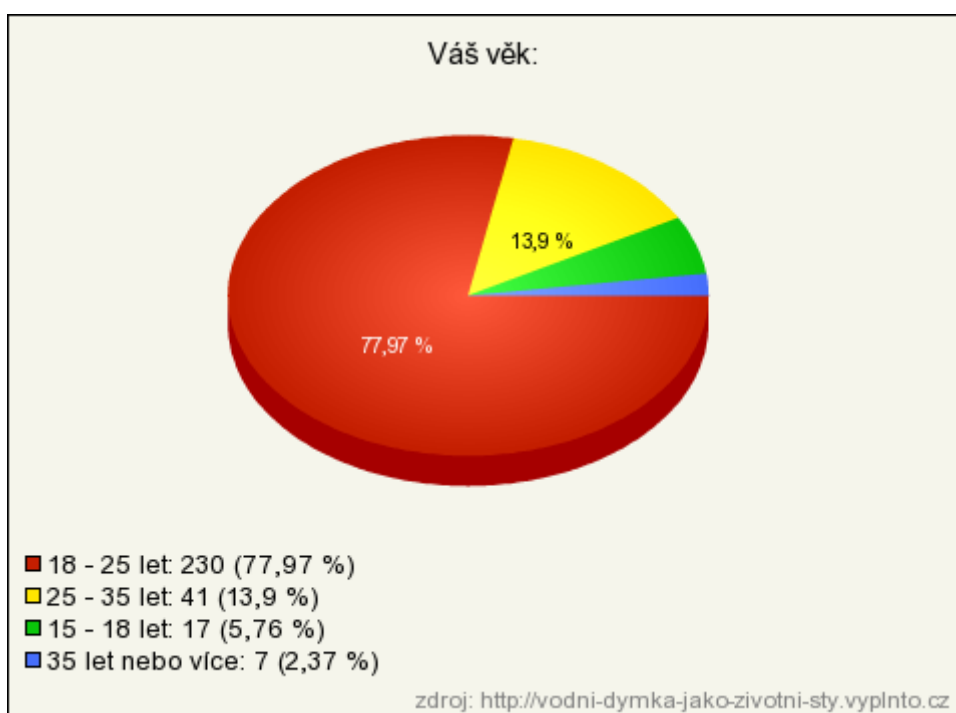
²⁹ Srov. MATHEE, Rudi. Tabák v Íránu, s. 68.

³⁰ Srov. VALÍČEK, Pavel a kolektiv. Rostlinné omamné drogy, s. 10.

3.2.3 Vliv věku na užívání vodní dýmky

Ve výzkumném šetření jsem chtěl zjistit i věk respondentů, který je podle mého odhadu zatím nižší u české subkultury kuřáků vodních dýmek v porovnání s jinými subkulturami kuřáků vodních dýmek. Například tureckou subkulturu kuřáků vodních dýmek tvoří z velké části právě starší generace. V Česku je zatím kouření vodních dýmek doménou mladší generace. O prognostice tohoto vývoji se dále píše v kapitole 5.2.

Graf č. 3

Věková kategorie v grafu číslo 3 je ovlivněna v tomto výzkumu opět tím, že respondenti odpovídali na graf zejména prostřednictvím sociální sítě *Facebook.com* (47.9%), proto je v dotazníku vidět tak vysoké procentuální zastoupení lidí ve věku od 18 let do 25 let (téměř 78 %). Podle mého osobního odhadu tento graf, zobrazuje skutečnost, že věková skupina mezi 18 a 25 lety je obsažena v celé subkultuře absolutně nejvyšším procentuálním množstvím. Předpokládám, že ve věkové skupině od 25 do 35 let bude procentuální množství kuřáků vodních dýmek menší, než ve věkové skupině mezi 18 a 25 lety. Ve věkové skupině od 35 let a více je zřejmě opravdu nejmenší procento kuřáků vodních dýmek v této subkultuře. Skupina od 15 do 18 let bude zastupovat v této subkultuře maximálně asi 15%. Oficiálně je zatím možné kouřit vodní dýmku již od 15 let,

pokud kuřák nebude mít v korunce vodní dýmky tabák, ale bylinné směsi (viz kap. 1.3.2), případně minerální kamínky (viz kap. 1.3.3). Je ovšem zcela jasné, že v některých podnicích si může dát i mladistvý nelegálně vodní dýmku, jejíž korunka je nacpána tabákem. Stejně tak je možné, aby si mladistvý objednal v restauračním zařízení alkohol. Samozřejmě, že méně rizikové pro tuto věkovou skupinu je kouřit tabák ve vodní dýmce, případně jiné drogy, v soukromí. Do výzkumu jsem nezařadil věkovou skupinu do 15 let, která vodní dýmku užívat také může, ovšem nesmí z ní kouřit. Nezletilí ji mohou konzumovat, ale pouze pokud korunku vodní dýmky naplní výhradně minerálními kamínky, pak už ovšem nejde o kouření, nýbrž o „páření“ (viz kap. 1.3.3).

3.2.4 Četnost kouření vodní dýmky

Otázku „Jak často vodní dýmku kouříte?“ a odpovědi na ní ukazuje graf číslo 4. Osobně se přikláním k názoru, v české subkultuře kuřáků vodních dýmek je většina těch, kteří kouří vodní dýmku více než 1x měsíčně. Domnívám se tak z toho důvodu, že vodní dýmka je u většiny jejich uživatelů spojena s jistým rituálem odpočinku nebo nějaké společenské události, kterou prožívají rozhodně několikrát do měsíce.

Graf č. 4

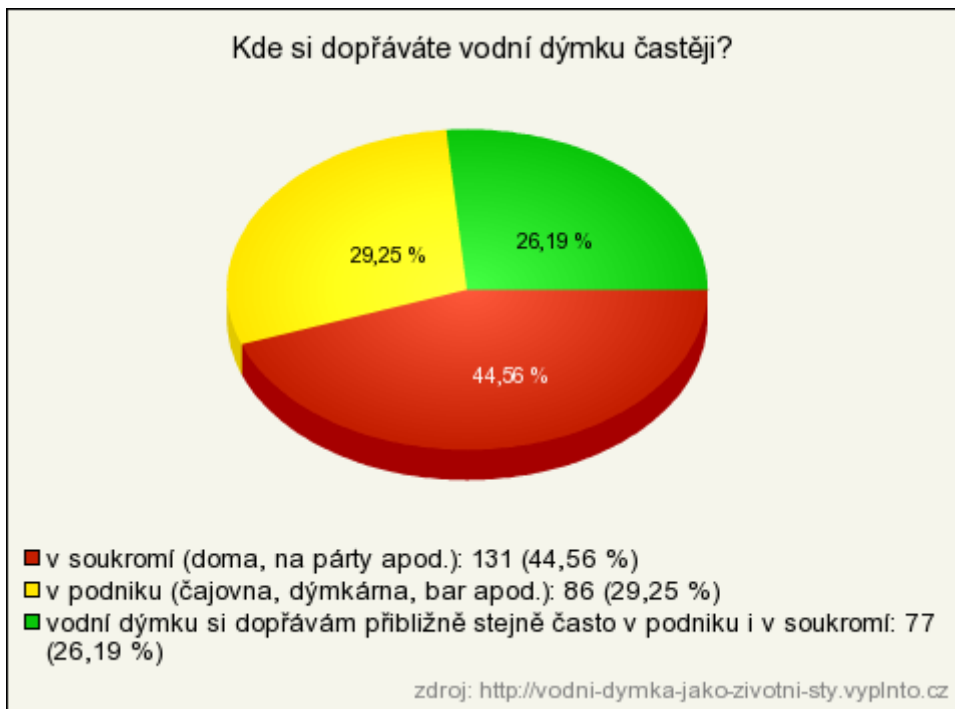

Více než polovina odpověděla, že vodní dýmku kouří 1x až 10x ročně. Tyto jedince bych označil za sváteční kuřáky, tedy kuřáky, kteří si vodní dýmku dopřávají spíše výjimečně na různých nepravidelných setkáních či oslavách, ale sami vodní dýmku nevyhledávají. Odpovědi respondentů na tuto otázku mne tedy docela překvapily, neboť jsem očekával, že většina respondentů kouří vodní dýmku častěji. Tento výsledek mne dovedl k tomu, že by pro přesnější přehled mohl být uskutečněn výzkum celé subkultury, ve kterém by se mohla potvrdit, případně vyvrátit, moje teorie.

3.2.5 Kouření vodní dýmky v podniku a kouření vodní dýmky v soukromí

Jelikož vodní dýmka se v České republice začala rozšiřovat nejdříve v čajovnách, určitá skupina kuřáků tedy bude mít kouření vodní dýmky spojeno vždy s prostředím čajovny a bude proto čajovny nebo jiné podniky, kde si může vodní dýmku dopřát, vyhledávat. Předpokládám ovšem, že přes 90% těch, kteří vodní dýmku kouří v podnicích, ji kouří právě v čajovnách, protože jiné podniky v Česku, kde by se vodní dýmka podávala, zatím nedosáhly takové popularity. Díky možnosti si vodní dýmku obstarat do soukromého vlastnictví přibývá neustále těch, kteří vodní dýmku kouří převážně v soukromí, neboť příprava vodní dýmky vyjde levněji, než když by si ji uživatel chtěl užít v nějakém podniku (viz kap. 2.2.2). Ovšem v každé situaci nelze vodní dýmku užívat pouze v soukromí nebo pouze v čajovně. Obojí má svá omezení, a proto předpokládám, že kuřáci vodních dýmek, kteří mají ve zvyku ji kouřit vícekrát měsíčně nebo dokonce několikrát týdně, budou kouřit dýmku přibližně stejně často v podniku, jako v soukromí.

Graf č. 5

Přibližně třetina odpovídajících se přiznala, že vodní dýmku kouří převážně v soukromí a necelá třetina, že vodní dýmku kouří častěji v nějakém podniku. Zbytek dotazovaných odpověděl, že si vodní dýmku dopřává přibližně stejně často v podniku i v soukromí (viz graf č. 5). Dle mého pohledu by tento průzkum mohl odpovídat za celou subkulturu. Tento průzkum také potvrdil mou hypotézu z kapitoly 2.2.2. Rozdíl kouření vodní dýmky v podniku a v soukromí je uveden v kapitole 2.

3.2.6 Kouření vodní dýmky ve společnosti

Šestá otázka se zaměřuje na problematiku, jestli je vodní dýmka spíše společenskou záležitostí nebo spíše osobní věcí, tedy přesněji řečeno jsem chtěl zjistit, jestli si vodní dýmku kuřák častěji dopřeje sám nebo ji častěji kouří ve společnosti s někým dalším.

..

Graf č. 6

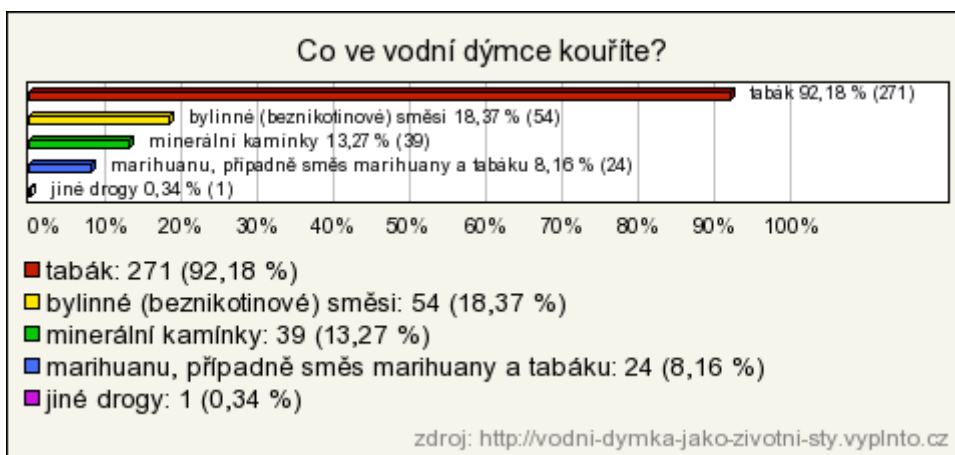

Graf číslo 6 jasně dokazuje, jak důležitá je společnost při kouření vodní dýmky pro českou subkulturu. Tento graf podle mě vypovídá i o celé subkultuře. Společnému kouření vodní dýmky se věnuje kapitola 3.3.

3.2.7 Nejpoužívanější náplně do vodních dýmek

Poslední otázka v mém dotazníku má pomoci zmapovat přehled toho, co kuřáci ve vodní dýmce nejčastěji kouří. Pro lepší přehlednost byl zvolen sloupcový, nikoliv kruhový graf, jak tomu bylo v předešlých otázkách.

Graf č. 7

Tento graf jasně poukazuje na to, že tabák je zatím nejrozšířenější náplní, která se do vodních dýmek dává (viz graf číslo 7). Jeden z respondentů na tuto otázku odpověděl, že ve vodní dýmce kouří „jiné drogy“, je pravděpodobné, že měl na mysli hašiš, který se dříve ve vodních dýmkách také kouřil. Podrobněji o náplních do vodních dýmek se věnuje kapitola 1.3.

3.3 Vodní dýmka jako společenský fenomén

Subkultura kuřáků vodních dýmek v České republice se odlišuje od subkultur kuřáků vodních dýmek v jiných zemích i tím, že se vodní dýmka kouří téměř vždy ve skupině. Toto dokazuje i více než 95% dotazovaných na otázku, zda kouří vodní dýmku spíše sami nebo spíše ve skupině (viz graf č. 6). Pokud bychom nahlédli do jakéhokoliv podniku, kde se vodní dýmky podávají nebo je možné je tam kouřit, téměř vždy najdeme kolem jedné dýmky několik kuřáků, obvykle je to počet dvou až pěti lidí. Pokud někdo kouří v podniku sám, jedná se většinou o kuřáka, který vodní dýmku kouří pravidelně a vodní dýmka je tak například součástí nějakého jeho rituálu, který může spočívat třeba i v tom, že si po nějaké náročné činnosti jde odpočinout od svých starostí, problémů nebo se potřebuje pouze zotavit a učiní tak v čajovně, kde si objedná uklidňující horký čaj a k němu si pokuří z vodní dýmky. Ať už si ale kuřák vodní dýmku vychutnává v čajovně, jiném podniku nebo v soukromí, tak se nedá říci, že by v této chvíli dotýčný spěchal. Pomalé kouření (případně „páření“) z vodní dýmky a vychutnávání si její náplně navozuje uživateli pocit klidu a uklidnění. I toto je podstatný rozdíl oproti kuřákům cigaret. Ti cigaretu většinou kouří ve spěchu a nevychutnávají si ji. Společné pro obě subkultury, tedy subkulturu kuřáků vodních dýmek a subkulturu kuřáků cigaret je jisté společenské sdružování. Pro subkulturu kuřáků cigaret je typické to, že kouření cigarety umožňuje určitým způsobem i spolčování a sdružování jiných lidí z této subkultury. Pro kuřáky cigaret jsou velmi často vyhraněna speciální místa a to i na pracovištích, v restauračních zařízeních nebo veřejných prostorech. Žádost o cigaretu, zapalovač, a tak podobně, vytváří zcela jednoduchý podnět ke konverzaci a je to nezanedbatelný aspekt mezilidských vztahů. Podobný druh sdružování existuje i v subkultuře kuřáků vodních dýmek, i když na trochu jiné bázi. Existují sice i přenosné vodní dýmky, které je možno kouřit za pochodu, avšak takovéto nejsou v Česku zatím moc rozšířeny, a tak většina

sdužovacích aktů probíhá buď předtím, než se vodní dýmka začne kouřit (například pozváním kuřáka jiným kuřákem na seanci s vodní dýmku) nebo při samotném kouření vodní dýmky. Nejedná se o krátkodobou společnou činnost. Jedna cigareta se kouří přibližně 3 minuty, ale jedna seance u vodní dýmky může trvat i několik hodin. Kuřáci, kteří společně dýmku kouří tak už počítají s tím, že u této činnosti stráví delší dobu a vede to tedy i k možnosti delší konverzace nebo obecně k trávení delšího společného času. Mezi kuřáky vodní dýmky se tvoří v danou chvíli jisté pouto právě v podobě vodní dýmky a většinou jednoho šlauchu, který si všichni vzájemně podávají. O tom, jak kouření může být mnohdy rozhodujícím faktorem v mezilidských vztazích, se píše i v beletrii, napsané Lubošem Novým - *Dýmka podivného návštěvníka*, která popisuje osudy lidí druhé poloviny 20. století a počátku 21. století.

Zajímavostí je, že při kouření vodní dýmky v Česku vznikla nepsaná pravidla, která jsou ale velmi podobná těm, která platila v 17. století v Osmanské říši na území dnešního Turecka. Pravidla jsou popsána v knize T. Jančára a M. Sedláčka *Vodní dýmka* takto:

- „Nikdy nepodáváme šlauch dalšímu kuřákovi přímo. Položíme ho na stůl na znamení, že jsme skončili, a poté nás může vystřídat další kuřák. Pokud nejsou k položení šlauchu vhodné podmínky, podáváme ho zásadně pravou rukou náustkem k sobě, a to osobě sedící vpravo
- Šlauch si nemůžeme vzít od člověka, který ještě kouří. Musí nám ho sám nabídnout.
- Z vodní dýmky je dovoleno kouřit pouze tabák k tomu určený.
- Nikdy si nezapalujeme cigaretu od uhlíku vodní dýmky, ani neodklepáváme popel na talířek. Je to proti etiketě kouření.
- Nefoukáme dým jiným lidem do tváře.
- Neukazujeme šlauchem na druhou osobu – to je vnímáno jako osobní urážka.
- Vodní dýmka by měla být postavena níže, než sedí kuřák.“³¹

Tato pravidla platí většinou i pro českou subkulturu kuřáků vodních dýmek, snad s tím rozdílem, že šlauch se většinou podává, nepokládá. Dalším rozdílem je, že vodní dýmka v čajovnách či jiných podnicích není postavena níže, než je kuřák.

³¹ JANČÁR, Timotej a SEDLÁČEK Miroslav. *Vodní dýmka*, s. 13.

Na základě vlastních zkušeností a poznatků mohu tvrdit, že v zemích, kde vodní dýmka patří neodmyslitelně k celé kultuře, jako jsou například Turecko nebo Egypt, ale i v jiných evropských zemích, kam se vodní dýmka dostala později, jako například Německo či Francie, je zvykem, že kuřáci vodních dýmek kouří také ve společnosti, ovšem každý má svou vlastní dýmku a kouří pouze z ní. To ovšem neznamená, že vodní dýmka v jiných zemích není společenským fenoménem, například R. Mathee zmiňuje, že v Íránu nebyla nikdy vodní dýmka pouze zábavou nebo zlozvykem, ale i jistým habitem, který lidé spojovali se společenským sdružováním a byla to i součást pohostinnosti. Jistý cestovatel, který v 17. století navštívil i Írán zapsal, že i když Íránci užívali tabák stejně hojně jako Turci, tak kouření vnímali jako daleko větší obřad. Tabák se tak stal symbolem společenské laskavosti. Další zahraniční cestovatelé uvedli, že když vstoupil do Íránského domu host, okamžitě mu byla nabídnuta vodní dýmka a k ní čaj či káva.³² Závěrem této kapitoly uvádím citát známého kuřáka, francouzského filosofa a antropologa Claudea Lévi-Strausse: „Kouření o samotě naznačuje odcizení se ostatním. A přitom kouření je předpokladem pro tu nejlepší konverzaci.“³³

³² Srov. MATHEE, Rudi. Tabák v Íránu, s. 69.

³³ GILMAN, Sander a XUN, Zhou. *Příběh kouře: člověk a kouření od úsvitu dějin až po současnost*, s. 222.

4 Vliv kouření vodní dýmky na zdraví člověka

Snad nejdiskutovanějším tématem, které se vodní dýmky týká, je „škodlivost vodní dýmky pro organismus člověka“. Existuje mnoho studií a mnoho lékařů či odborníků na zdraví, kteří vesměs zastávají stejný nekritický názor ohledně kouření vodní dýmky a jejího vlivu na zdraví člověka. Je naprosto samozřejmé, že při kouření vodní dýmky (nikoliv při „páření“ vodní dýmky), vniká do organismu určité množství škodlivých látek, jako je dehet nebo oxid uhelnatý. Ovšem výzkumy, které si troufají uvádět přesná čísla a považují své výsledky za obecně platné, jsou prováděny neznalci vodních dýmek, a tak jsou tyto výzkumy velmi nekritické a nepřesné. Tyto výzkumy pak navíc mohou mít nezanedbatelný vliv nejen na subkulturu kuřáků vodních dýmek, ale i na širší společnost, neboť právě o takovéto výzkumy se opírají i politická rozhodnutí, která slepě následují tvrzení odborníků (viz kap. 5.1).

4.1 Příprava a funkce vodní dýmky

Obvykle nejvrchnější částí vodní dýmky je korunka (viz příloha I. obr. č. 1 Popis vodní dýmky egyptského typu), která se naplní tabákem, případně jinou náplní, ale vždy tak, aby se náplň přímo nedotýkala alobalu (případně kovového sítka), který překrývá korunku vodní dýmky. Váza vodní dýmky se naplní kapalinou (nejčastěji vodou) tak, aby trubka vodní dýmky zasahovala alespoň 2 cm do kapaliny a zároveň tak, aby nebyla váza vodní dýmky naplněna příliš, aby při kouření nevníkal obsah vázy kuřákovi skrz šlauch do úst. Rozžhavený uhlík, dáme na alobal, případně na kovové sítko a z vodní dýmky je tak možno začít kouřit. (Existují i speciální tabáky, na které se uhlík pokládá přímo, tabák, který pak kuřák vdechuje je rozhodně několikanásobně silnější, než tabák, který není v přímém kontaktu s uhlíkem).

Funkce vodní dýmky spočívá v podtlaku, který je způsobován nasáváním vzduchu. Podtlakem se do těla dýmky dostane vzduch, jenž je ohřán uhlíkem přibližně na 150 °C. Takto ohřátý vzduch pak ohřívá a postupně spaluje náplň, která v korunce je. Dým, případně pára z korunky se dostává do vázy, kde se ochladí kapalinou a následně se přes šlauch dostane uživateli vodní dýmky do úst.

4.2 Uskutečněné výzkumy o škodlivosti kouření vodních dýmek a jejich kritika

Lékařka Magdalena Ježková na internetových stránkách, které jsou zaměřeny na boj proti kouření, píše následující: „Z dostupných studií Americké univerzity v Bejrútu vyplývá, že voda odfiltruje část nikotinu; při stejném režimu kouření 10 g melasové tabákové směsi, 100 potažení, 3 sec trvajících, objem šluku 0,3 l s intervaly 15 sec mezi šluky byl při přítomnosti vody ve vodní dýmce v kouři změřen obsah 2,11 mg nikotinu oproti 9,29 mg při užívání vodní dýmky bez vody. Co se týče dehtu (všechny ostatní pevné složky kouře vyjma nikotinu; NFDPM, nicotine-free dry particulate matter), při režimu kouření popsaném výše byly hodnoty ve vdechovaném kouři 393 mg/seance při užití s vodou a 448 mg/seance bez přítomnosti vody. Pro srovnání, při analýze kouře jedné průmyslově vyráběné cigarety bylo změřeno 1-27 mg dehtu. Obsah oxidu uhelnatého ve výsledném kouři přítomnost vody neovlivňuje.“³⁴

Jen v této části textu M. Ježkové je až příliš mnoho nedostatků, díky nimž ztrácí celý její text i celá studie Americké university v Bejrútu na důvěryhodnosti. Možné je vytknout už jen to, že odborníci, kteří výzkum prováděli, zcela zaškatulkovali melasové tabáky do jedné velké skupiny. Je ovšem mnohdy velmi markantní rozdíl mezi jednotlivými značkami tabáků do vodních dýmek. Například značka tabáků do vodních dýmek „Doobacco“ vyrábí i vysoce kvalitní tabáky do vodních dýmek, které jsou tvořeny doutníkovým tabákem, nikoliv cigaretovým. Stejně tak bude rozhodně i veliký rozdíl mezi jednotlivými značkami cigaret. Pokud bude kuřák cigaret kouřit například lehké cigarety značky „Petra“ nebo cigarety značky „Gitanes“, bude to mít určitě odlišný vliv na jeho zdraví. Další výtkou studie by mohla být doba mezi jednotlivými intervaly potahování 15 sekund. Z vodní dýmky totiž není nutné potahovat tak často. Dalším důležitým aspektem při tomto výzkumu je to, jestli byl například během kouření vodní dýmky uhlík pravidelně posouván po korunce. Pokud by uhlík zůstal celou dobu na stejném místě korunky, tak by se tabák za velmi krátkou dobu spálil a hodnoty získané ze spáleného tabáku rozhodně nebudou ukazovat hodnoty, které by odpovídaly správné manipulaci s dýmku. Jiným problémem při těchto studiích je snaha přirovnávat cigarety k vodní dýmce. I ve výše uvedené citaci

³⁴ JEŽKOVÁ, M. *Vodní dýmka – sladký kouř pro mladé?* [online].

od M. Ježkové se píše o analýze kouře jedné průmyslově vyráběné cigaretě. Ovšem o jaký typ nebo jakou značku cigarety se jedná, se v textu již nepíše.

V jiném článku na téže internetovém portálu *bezcigaret.cz* píše M. Ježková, že uhlík se zapaluje až po umístění na korunku.³⁵ Paní Ježková měla zřejmě na mysli rychlozápalný uhlík, která má v sobě ještě rychlozápalnou směs, aby se dal uhlík zapálit lehce třeba i zapalovačem. Velmi užívané jsou však i uhlíky bez této rychlozápalné směsi, které se musí rozžhavit například v přímém plameni nebo v mikrovlnné troubě. Pokud by se používal rychlozápalný uhlík, pak by se měl ovšem správně nejprve zapálit a až tehdy, kdy je plně žhnoucí, by se měl položit na korunku vodní dýmky, jinak se tabák či bylinná směs rychleji spálí a zkazí se chuť náplně. I tato základní neznalost o přípravě vodní dýmky M. Ježkové dokazuje, že vodní dýmce jako takové příliš nerozumí a spíše vychází z cizích výzkumů, ze kterých se snaží dělat své závěry.

Nevyvratitelným rizikem při kouření vodní dýmky je přijímání dehtu do těla a přenos různých infekčních chorob. To potvrzuje i jeden internetový článek na německém portálu, který se věnuje problematice zdraví člověka. Autorka článku Sabrina Haas mimo jiné uvádí, že rizikem je milné domněnání kuřáků vodních dýmek, že při kouření nevzniká žádný dehet, protože obsah dehtu uváděný výrobcí na krabičkách tabáků do vodních dýmek nepřekračuje většinou hodnotu 0%. Dehet se ovšem při spalování tabáku vytváří a jeho vdechování je nebezpečné. Vedle toho je dalším rizikem kouření ze stejného šlauchu větším množstvím kuřáků, případně kouření přes jeden náustek vícero kuřáky. Může tak totiž hrozit infekční onemocnění, jakými jsou například herpes simplex virus nebo viry hepatitidy.³⁶

V článku o škodlivosti vodní dýmky na zdraví člověka zmiňuje M. Ježková fakt, že bylinné směsi, zatím nepodlehly žádným studiím, přesto ovšem zastává stanovisko, že lze předpokládat obdobný obsah oxidu uhelnatého i dehtu v kouři v těchto směsích, a proto nejsou k člověku šetrnější oproti tabákům do vodních dýmek.

V článkách od M. Ježkové, které dle mého mínění reprezentují i názory mnoha dalších odborníků, kteří se snaží do této problematiky zasáhnout, se můžeme dočíst i to, že vodní dýmku začne kouřit i mnoho mladých, přesvědčených nekuřáků.³⁷ Dále se čtenář

³⁵ JEŽKOVÁ, M. *Vodní dýmka*. [online].

³⁶ TECHNIKER KRANKENKASSE. *Jugendtrend Wasserpfeife - gefährlicher als Zigaretten*. [online].

³⁷ JEŽKOVÁ, M. *Vodní dýmka – sladký kouř pro mladé?* [online].

zajímající se o toto téma dočte, že kouření vodní dýmky způsobuje závislost na nikotinu a že tuto závislost si vytvoří daleko snadněji mladiství. Zpravidla takový kuřáci přecházejí z kouření vodních dýmek na kouření cigaret.³⁸ Zaměřil jsem se dále na tvrzení M. Ježkové, které zastává názor, že asi dvě seance s vodní dýmkou týdně stačí k tomu, aby si kuřák vytvořil závislost na nikotinu.³⁹ Naproti tomu stojí tvrzení, které zastávají T. Jančár a M. Sedláček, které uvádí, že během dlouhodobějšího výzkumu se ukázalo, že 90% mírných kuřáků, tedy těch, kteří vodní dýmku kouří 3x týdně nebo méněkrát, a 50% středních kuřáků, tedy těch, kteří vodní dýmku kouří až 6x týdně, není na vodní dýmce závislých. 75% všech kuřáků vodních dýmek nemá problém přestat s kouřením nebo si udělat delší přestávku. V publikaci *Vodní dýmka* se dále dočteme o dlouhodobých výzkumech, které prokazují, že k přechodu z vodní dýmky na cigarety dochází pouze zřídka, a pokud dochází, tak u osob, které cigarety kouřily již dříve. U kuřáků vodních dýmek, kteří cigarety nekouřili, na ně nepřešli ani v případě, kdy neměli možnost kouřit z vodní dýmky.⁴⁰ Dokonce ani v článku od Sabriny Haas se nedočteme o tom, že by kouření vodní dýmky vedlo k přechodu na kouření cigaret. Pouze je možno se dočíst fakt, že riziko závislosti na nikotinu při kouření vodní dýmky hrozí.⁴¹

Německá Odborná zdravotní pojišťovna (Techniker Krankenkasse) publikovala na internetu článek, ve kterém je možné se dočíst, že lze jednu seanci s vodní dýmkou přirovnat vykouření stovce cigaret bez filtru.⁴² Toto tvrzení zastává i M. Ježková.⁴³

Podle mého názoru je naprosto největším nedostatkem všech studií, zabývajících se škodlivostí kouření vodní dýmky, velmi nízký přehled o subkultuře kuřáků vodních dýmek a o způsobu kouření vodních dýmek. V každé studii, kterou jsem zatím četl, je tento nedostatek patrný a to třeba i ve studiích, reprezentovaných Světovou zdravotnickou organizací (World Health Organization – WHO) nebo Americkou plicní asociací (American Lung Association – ALA), které mimochodem kritizují i T. Jančár a M. Sedláček za to, že při jejich výzkumech, které se snažily zjistit škodlivost vodních dýmek na zdraví člověka, byly použity nevědecké a neprofesionální metody, nebo dokonce fotomontáže, takže vykazují

³⁸ JEŽKOVÁ, M. *Vodní dýmka*. [online].

³⁹ JEŽKOVÁ, M. *Vodní dýmka – sladký kouř pro mladé?* [online].

⁴⁰ Srov. JANČÁR, Timotej a SEDLÁČEK Miroslav. *Vodní dýmka*, s. 87.

⁴¹ HAAS, Sabrina. *Shisha rauchen*. [online].

⁴² TECHNIKER KRANKENKASSE. *Jugendtrend Wasserpfeife - gefährlicher als Zigaretten*. [online].

⁴³ JEŽKOVÁ, M. *Vodní dýmka – sladký kouř pro mladé?* [online].

chybné údaje.⁴⁴ Důkazem toho, že odborníci, dokazující škodlivost kouření vodních dýmek se neorientují v dané problematice je ten, že všichni předpokládají, že je nutné vodní dýmku šlukovat, tedy že kouř projde kuřákovi plícemi a až po té je z úst vypuštěn pryč. Při takovémto způsobu kouření je diametrální rozdíl v tom, kolik škodlivin do sebe kuřák vodní dýmky natáhne. Pokud bude kuřák vodní dýmky kouřit tak, že kouř natáhne pouze do úst, pro jeho chuť a posléze hned vydechne, rozhodně do těla nenatáhne takové množství škodlivých látek, jako ten kuřák, který bude kouř natahovat až do plic. Z vlastních zkušeností tvrdím, že kuřáků, kteří kouř z vodní dýmky nenatahují do plic je hodně, nedivil bych se, pokud by to byla dokonce většina. Takový způsob kouření by se mohl spíše srovnávat s kouřením doutníků, nikoliv s kouřením cigaret. Kubánci jsou ve světě například známi jako hojní kuřáci doutníků, avšak téměř žádný kuřák doutníku nedostane nikdy například rakovinu plic, protože kouř z doutníku se kouří také pouze pro chuť a nešlukuje se. Pro kuřáka doutníků je důležitá chuť, nikoliv nikotin. Chuť je důležitá také pro kuřáka vodních dýmek, zejména pak v české subkultuře kuřáků vodních dýmek, je chuť rozhodujícím faktorem, který ovlivní, jaký tabák si uživatel ke kouření vybere nebo jakou bylinnou směs ke kouření zvolí (případně jakou zvolí příchut minerálních kamínků). Jelikož doutníky jsou tvořeny pouze tabákovými listy, hrozí tak těmto kuřákům například rakovina jazyka. Takový problém ale u kuřáků vodních dýmek nehrozí, pokud budou kouřit pouze bylinné směsi nebo melasové tabáky, jelikož nejsou tak silné v porovnání s doutníky.

⁴⁴ Srov. JANČÁR, Timotej a SEDLÁČEK Miroslav. *Vodní dýmka*, s. 84.

5 Prognostika dalšího vývoje subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice

Na úvod této kapitoly bych si dovolil citovat známého kuřáka dýmek Karla Schwarzenberga, který hovořil sice o obyčejných dýmkách, ale obsah jeho slov lze převést i na dýmky vodní: „Pro mě není dýmka záležitostí stylu, vidím to jinak. Pokud někdo této neřesti propadl a vyhovuje mu, bude se jí věnovat dnes zrovna tak, jako za padesát let.“⁴⁵ Přesně toto vystihuje i subkulturu kuřáků vodních dýmek. Pokud vodní dýmce někdo propadne, stane se součástí jeho života, která se pak u jedince podílí na určitém rituálu. Osobně znám mnoho kuřáků, kteří si vodní dýmku dopřávají výhradně jen v určitých momentech. Například někteří členové této subkultury když se potřebují naprosto zotavit ze stresu, musí projít jistým očistným rituálem, ke kterému pro ně vodní dýmka neodmyslitelně patří. Může to být v podobě klasické koupelové lázně, při které se dá relaxovat a zároveň kouřit vodní dýmka. Jiným příkladem takového téměř každodenního rituálu může být způsob studia nebo četby, při kterém si člověk pokuřuje z vodní dýmky a dokáže se na danou činnost i lépe koncentrovat, neboť při kouření se dokáže uvolnit a odreagovat se od jiných myšlenek. Dalším typickým příkladem může být pravidelné setkání. Je už nepodstatné, jestli se skupina lidí setká přímo v nějakém podniku, ve kterém se podávají vodní dýmky, nebo v soukromí. Pokud bude k onomu setkání patřit společné kouření vodní dýmky, rozhodně tento zvyk bude ve skupině lidí dlouho přetrvávat. Předpoklad, že tato subkultura bude mít v České republice i nadále své jisté místo, opírám ještě o historický vývoj v jiných zemích světa.

Například Írán je velmi dobrým příkladem, který může demonstrovat vývoj kouření vodních dýmek. Již od 16. Století, kdy se tam vodní dýmky aktivně kouřily, a celý fenomén se začal rozšiřovat tak, že dodnes je to neodmyslitelnou součástí Íránské kultury. R. Mathee v knížce *Příběh kouře* zachycuje vývoj kouření v Íránu v 17. Století, kdy tabák procházel politickou i náboženskou kritikou. Situace došla až do takového extrému, že každý kuřák, který byl uznán závislým na tabáku, musel být popraven. Ovšem ani zabíjení lidí nepřimělo obyvatelstvo k tabákovému půstu. Vodní dýmka byla po celé zemi tak rozšířena, že její vymýcení již nebylo prostě možné. Zákaz pěstování a kouření tabáku byl tedy opět zrušen, a to pravděpodobně šáhem Abbásem I., který boj proti tabáku vzdal. Vodní dýmce nemohli odolat ani vysoce postavení činitelé, například i vlivný antisúfský a

⁴⁵ HOUSER, Jiří. *Dýmka v proměnách času*, s. 132.

antiakbarský teolog Muhammad Baqir Majlisi, který byl jakožto šejk al-Islam z Isfahánu nejmocnějším klerikem ve své době, tak byl naruživým kuřákem vodní dýmky. A pokud kouřil i on, kouřili i lidé z nižších vrstev.⁴⁶ Osobně znám dnes několik muslimů a nejen z Íránu, kteří kouří vodní dýmku, ale cigarety ne, protože jsou přesvědčeni, že vodní dýmka jim tolik neškodí. V jiných kulturách, kde považují vodu za očišťující prostředek, může být vodní dýmka užívána právě proto, že kouř z vodní dýmky nejdříve prochází vodou, a proto je kouř tedy očištěn, tedy neškodný. Velký vliv na kouření vodní dýmky může také hrát rodinná tradice nebo prostě pouze zvyk jednoho z rodičů, které dítě odkouká. Pravděpodobně tomu bylo tak i u Muhammada Baqira Majlisiho, neboť R. Mathee se rozepisuje ve výše zmiňované knize i o jeho otci, který byl tak vášnivým kuřákem, že považoval za přípustné kouřit i v období dobrovolného půstu a jediné období, kdy nekouřil, bylo období povinného půstu, ovšem tak činil pouze proto, aby se vyhnul kritice.⁴⁷

Dalšími příklady mohou být i jiné země, kde je vodní dýmka velmi oblíbená a kde ji znají již mnoho staletí a naprosto přilnula k její kultuře, například Tunisko, Egypt, Indie nebo Turecko. Vodní dýmka se v těchto zemích objevuje již zcela běžně i v umění. O vodní dýmky v umění se zajímá i antropolog Ivan Davidson Kalmar, který jednou kapitolou přispěl i do publikace *Příběh kouře*. Pokud dnes hodnotíme některé kultury na první pohled, tak hledáme nějaký symbol, díky kterému bychom si dokázali vzpomenout, o kterou kulturu by se asi mohlo jednat, případně o kterou zemi. V kinematografii se nejčastěji pro připodobnění a navození atmosféry divákovi představí nějaký architektonický unikát nebo něco, co danou zemi a kulturu představuje či vystihuje. Kupříkladu režisér Olivier Megaton ve svém úspěšném snímku z roku 2012 - „Taken 2“ se snažil navodit atmosféru Tureckého Istanbulu. Jako symbol Istanbulu tedy přirozeně vybral jednu z nejznámějších sakrálních staveb světa – Hagiu Sofiu a pro navození atmosféry se v různých scénách procházely zahalené ženy nebo byl vybrán záběr několika mužů kouřících z vodní dýmky. Něco takového se zatím nedá očekávat v České republice. Pokud zahraniční režisér bude chtít vystihnout Českou republiku, vybere si téměř vždy hlavní město Prahu a jako její symbol použije architektonické jedinečnosti, které jsou všeobecně známé, jako například mnoho mostů, které spojují dva břehy řeky Vltavy,

⁴⁶ Srov. MATHEE, Rudi. Tabák v Íránu, s. 72.

⁴⁷ Tamtéž, s. 72.

Pražský hrad, desítky věží tyčících se k nebi a podobně. K tomu se možná přidá pár záběrů turistů, kteří jdou po Karlově mostě nebo pohled do nějaké kavárny, jako je tomu například ve filmu „xXx“, natočeného Robem Cohenem. Pro navození atmosféry však režisér nebude volit kuřáka vodní dýmky, sedícího u Vltavy nebo pohled na nějakou čajovnu. Až tak daleko subkultura kuřáků vodních dýmek není v Česku známa a je teprve v začátcích a je tedy přirozené, že se nemůže rovnat subkulturám kuřáků vodních dýmek v Orientu. V Evropě ale určitě patří k těm nejvýraznějším.

Mnoho milovníků tabáku, kteří jsou obecně v Evropě, tedy i v Česku navyklí na kouření cigaret, doutníků či klasický dýmek, zkoušejí jako alternativu vodní dýmku, a pak jsou tu i Ti, kteří třeba cigaretám ani doutníkům, ani klasické dýmce neholdují, ale vodní dýmku zkoušejí a to i z důvodu, že je možné ve vodní dýmce kouřit i bylinné směsi nebo používat jako náplň minerální kamínky. To vše vede k tomu, že se subkultura kuřáků vodních dýmek bude ještě několik let rozšiřovat, ale soudím, že časem si vodní dýmka najde stabilní místo v České kultuře a bude jí kouřit o něco méně lidí, než v jejím plném rozmachu, který zatím trvá, ale zato to bude v podstatě stabilní procento všech kuřáků, kteří v České republice jsou. Důležité také bude to, do jaké míry se kuřáci, kteří kouří ve vodních dýmkách tabák, kterých je ovšem většina, nechají ovlivnit zkreslenými výsledky odborníků na kouření, kteří neustále publikují a zveřejňují škodlivost vodních dýmek velmi nekritickým způsobem (viz kap. 4).

Pro srovnání uvádím vývoj kouření v Íránu, jenž popisuje i R. Matthee, který píše, že v Íránu vodní dýmka byla populární zejména do 20. Století, ale díky popularizaci cigaret pomalu upadala v zapomnění. Cigarety se v Íránu objevily sice už na začátku 19. století, ale v té době byly pouze zábavou intelektuálů. Ovšem již v roce 1890 otvíraly ruské firmy továrny na výrobu cigaret, a to v provincii Gilan u Kaspického moře. V 60 letech 20. století dvě největší domácí „tabačky“ produkovaly asi 10 miliard cigaret za rok.⁴⁸ Přesto se subkultura kuřáků vodních dýmek v Íránu udržela a zcela nevymizela a má stabilní místo dodnes. V Česku je tomu tedy opačně, nejprve zde panoval rozkvět cigaretového průmyslu a až na přelomu 21. století tu měly pevné místo vodní dýmky. Vůbec se nedá předpokládat, že by vodní dýmky měly vytlačit cigarety. Dá se předpokládat jen to, že celá kultura kouření se v Česku obohatí a rozvine o další prvek a to subkulturu kuřáků vodních dýmek.

⁴⁸ Srov. MATTHEE, Rudi. Tabák v Íránu, s. 69.

5.1 Předpokládaný vývoj podniků s vodními dýmkami v České republice

Podniky, které nabízí vodní dýmku, tedy zejména čajovny, se již v tomto století musely uchýlit k jistým změnám, aby vodní dýmky mohly provozovat. Museli oddělit své prostory na kuřácké a nekuřácké, takže se zákazník nemohl, jak tomu bylo dříve zvykem, usadit kamkoliv chtěl a dát si třeba čaj a vodní dýmku, ale musel jít do vyhrazené části, kde kouření vodní dýmky bylo povoleno. Například v čajovnách, které se užívají hlavně díky subkultuře kuřáků vodních dýmek, docházelo k tomu, že prostory vyhrazené ke kouření byly již plné a zákazník, který si v čajovně chtěl dát vodní dýmku, tak musel buď počkat, nebo odejít pryč, ačkoliv v nekuřácké části bylo mnoho volného místa. Lenka Rauerová uveřejnila 10. 3. 2013 na internetovém portálu *týden.cz* rozhovor s tiskovou mluvčí Ministerstva zdravotnictví Viktorií Plívovou, která sdělila obsah nové novely zákona, která zatím probíhá připomínkovým řízením. Půjde v ní o restrikcí tabákových výrobků, to znamená, že se bude týkat i vodních dýmek. Z článku vyplývá, že je dost možné, že vodní dýmky v podnicích během příštího roku budou zcela zakázány. Pokud by ovšem úplný zákaz vodních dýmek v čajovnách stal skutečností, skončila by dle odhadů více než polovina čajoven. To potvrzuje i provozní čajovna Barbora Diduchová, která se nechala zpovídat, že šedesát procent veškerých tržeb jim dělají právě vodní dýmky.⁴⁹ V článku ovšem již vůbec nebyly zmíněné shisha-bary, ve kterých by zákaz vodních dýmek znamenal naprostý kolaps podniku. Zatím jsem v České republice zjistil existenci pouze tří shisha-barů, z toho jsou dva v Karviné a jeden v Českých Budějovicích. Možné je i to, že novela zákona by se vztahovala jen na čajovny a nikoliv na ostatní podniky. Pokud by ovšem novela zákona měla jakýmkoliv způsobem zabránit nebo velmi omezit podávání vodních dýmek v čajovnách, vznikla by pravděpodobně od provozovatelů čajoven snaha o vytvoření petice, která by se snažila novele zákona zabránit. Jestli by se to i přes veškerou snahu nepodařilo, první krok podnikatelů by byl pokus o nalezení skuliny v zákoně nebo přetvoření podniku tak, aby vyhovoval novému nařízení. Je tedy i pravděpodobné, že mnozí podnikatelé ve snaze zabránit zkrachování svého podniku, přetvoří své čajovny tak, aby vyhovovaly novým podmínkám a aby se zároveň dokázaly uživit. Hrozí ovšem to, že by po velkém rozmachu čajoven nastal jejich hromadný zánik. Alespoň zánik toho tradičního konceptu, vytvořeného Lubošem Rychvalským (viz kap. 2.1.1).

⁴⁹ RAUEROVÁ, Lenka. *Vodním dýmkám zvoní hrana, čajovny i uživatelé se zlobí*. [online].

5.2 Předpokládaný vývoj kouření vodních dýmek mimo podniky

Kuřáků vodních dýmek, kteří si ji dopřávají jinde než v podniku by samozřejmě přibýlo, pokud by se vodní dýmky již dále nesměly kouřit v čajovnách, případně v jiných podnicích. Ten, kdo vodní dýmku zná, avšak nenavštěvuje čajovny nebo jiné podniky, kde vodní dýmku nabízejí, nevlastní ji a nikdy ji ani nekouřil, tak je nejpravděpodobnější, že kouření z vodní dýmky zakusí právě na různých veřejných nebo soukromých akcích. Vodní dýmka bývá čím dál častěji doplňkem nejen na oslavách nebo párty mladých lidí, zejména pak studentů, ale bývá doplňkem i na firemních akcích nebo na velkých společenských událostech. Samozřejmě je snad bez pochyby, že prozatím je vodní dýmka spíše fenoménem lidí mezi 18 – 25 lety (viz graf č. 3). Jelikož ale vodní dýmka v České republice je zatím záležitostí novou, tak mladá generace, která se s ní naučí vyrůstat, bude časem tvořit starší věkový průměr, ale mladých kuřáků vodní dýmky bude zároveň stále přibývat. Proto si dokážu představit obraz České republiky ve 22. století, kdy subkulturu kuřáků vodních dýmek budou tvořit téměř všechny věkové kategorie a všechny společenské vrstvy, rovným poměrem muži a ženy. Subkultura kuřáků vodních dýmek v České republice je na cestě stát se pevnou součástí české společnosti.

Závěr

Cílem mé práce, jak je v úvodu již uvedeno, bylo uvést čtenáře do problematiky subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice a odpovědět na otázky typu:

- Jak a proč vůbec subkultura kuřáků vodních dýmek v České republice vznikla?
- Co tuto subkulturu charakterizuje?
- Jaký vliv má tato subkultura na společnost?
- Jaký vývoj pravděpodobně subkulturu kuřáků vodních dýmek čeká?

Všechny tyto otázky jsou v práci rozpracovány a některé z nich jsou podepřeny i výzkumným šetřením na bázi dotazníkové metody. Cíl mé bakalářské práce byl tedy splněn, avšak jako odborník na toto téma bych chtěl zdůraznit, že jsem spíše čtenáře seznámil se subkulturou kuřáků vodních dýmek, charakterizoval ji, a vysvětlil podstatné rozdíly mezi českou subkulturou kuřáků vodních dýmek se subkulturami kuřáků vodních dýmek z některých jiných zemí. Avšak všechna příbuzná témata, která se týkají subkultury kuřáků vodních dýmek v Česku, nejsou v mé práci popsána, takže je otevřená možnost k tomu, aby se tato studie mohla stát i podkladem pro velmi detailní zkoumání této subkultury nebo tématu s ní velmi úzce souvisejícím. Podrobněji by se například dalo rozpracovat téma, které se týká zdravotních rizik při užívání vodní dýmky. Vzhledem k tomu, že ve společnosti koluje mnoho chybných informací, tak by bylo hodnotné, ještě detailněji prozkoumat tuto problematiku. Také je tu otevřená možnost udělat přesný výzkum celé subkultury kuřáků vodních dýmek, podložený nejen odbornými odhady, ale i dotazníky a dosáhnout tak přesnějšího přehledu o tom, kdo skutečně do této subkultury patří apod. Samostatným tématem by mohl být také vztah člověka k tabáku nebo k tabákovým výrobkům a jejich užívání. V práci jsem také například popsal vodní dýmku a její vznik, ale i toto téma je velmi obšírné a mohlo by dát vzniku i samostatné práci, která by se podrobněji mohla zabývat důvody, proč vodní dýmka vznikla a jaký měla vliv na společenský život v jiných kulturách a v jiných dobách. Sám sice mnohdy v práci uvádím do srovnání českou subkulturu kuřáků vodních dýmek s jinými subkulturami, avšak spíše jen pro určitá porovnání.

K celé práci jsem se snažil přistupovat nanejvýš kriticky, a tak dosáhnout objektivního výsledku. Jsem přesvědčen, že i čtenář, který se podrobněji nezabývá tímto tématem, dokáže po přečtení mé práce pochopit danou problematiku.

Zdroje

Monografie:

GILMAN, Sander L.; ZHOU, Xun (Kompilátor). *Příběh kouře : člověk a kouření od úsvitu dějin až po současnost*. Vyd. 1. Praha : Dybbuk, 2006. ISBN 80-86862-23-2.

HOUSER, Jiří. *Dýmka v proměnách času*. 1. vyd. Brno : Datel, 1996. ISBN 80-901961-3-6.

JANČÁR, Timotej; SEDLÁČEK, Miroslav. *Vodní dýmka : průvodce světem vodních dýmek*. Vyd. 1. Praha : Knižní klub, 2012. 100 s. ISBN 978-80-242-3749-7.

LINHART, Jiří, ed., VODÁKOVÁ, Alena, ed. a KLENER, Pavel, ed. *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996. 2 sv. ISBN 80-7184-311-3.

MATHEE, Rudi. Tabák v Íránu. In: GILMAN, Sander L.; ZHOU, Xun (Kompilátor). *Příběh kouře : člověk a kouření od úsvitu dějin až po současnost*. Vyd. 1. Praha : Dybbuk, 2006. ISBN 80-86862-23-2.

NOVÝ, Luboš. *Dýmka podivného návštěvníka*. Vyd. 1. Brno : Mostex Group, 2002. ISBN neuvedeno.

SCHULZ, Manfred. *Život s dýmkou*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1992. ISBN 80-204-0213-6.

VALÍČEK, Pavel. *Rostlinné omamné drogy*. 1. vyd. Benešov : Start, 2000. ISBN 80-86231-09-7.

Odborné časopisy:

ARMERO, C., *Vodní dýmky – sběratelský luxus, kuřácký požitek*. *Briar*, 1996, roč. 3, č. 2.

Čaj ze zavařovací sklenice: Rozhovor s Jiřím Šimsou. *Baraka: Časopis pro nový věk*. Praha: Roiva – Roman Ludvík, 1991, roč. 1, č. 10, ISSN 1211-720x.

Kde se pije čaj: Rozhovor s čajovníkem Lubošem Rychvalským. *Baraka: Časopis pro nový věk*. Praha: Roiva - Roman Ludvík, 1999, roč. 1, č. 10, ISSN 1211-720x.

Elektronické dokumenty:

Dobré čaje pro inspiraci, pohodu a lepší zdraví: *Sahlep* [online]. 2013 [cit. 2013-04-05].

Dostupné z:

<<http://www.jiaogulan.cz/shop/?p=productsMore&iProduct=137&sName=Sahlep>>.

HAAS, Sabrina. *Shisha rauchen*. [online]. 25.05.2012 [cit. 2013-04-05]. Dostupné z:

<<http://www.gesundheit.de/krankheiten/psyche-und-sucht/rauchen-und-nikotinsucht/shisha-rauchen>>.

JANDA, Josef. *V čajovně se dá relaxovat i vydělávat* [online]., poslední aktualizace 14. 8.

2008 [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <<http://www.mesec.cz/clanky/v-cajovne-se-da-relaxovat-i-vydelavat/>>. ISSN 1213-4414.

JEŽKOVÁ, Magdalena. *Vodní dýmka* [online]. Česká koalice proti tabáku, o.s. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <<http://www.bezcigaret.cz/vodni-dmka>>.

JEŽKOVÁ, Magdalena. *Vodní dýmka – sladký kouř pro mladé?* [online]. Česká koalice proti tabáku, o.s. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <<http://www.bezcigaret.cz/vodni-dymka-sladky-kour-pro-mlade>>.

RAUEROVÁ, Lenka. *Vodním dýmám zvoní hrana, čajovny i uživatelé se zlobí*. [online]

Tyden.cz, 10.03.2013 [cit. 2013-04-05]. Dostupné z:<

http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/vodnim-dymkam-bude-nejspis-konec-cajovny-i-zakaznici-se-zlobi_263662.html>.

Shiazo.cz - minerální kamínky Shiazo. In: *Shanti: Dotek orientu* [online]. Brno [cit. 2013-04-

05]. Dostupné z: <<http://www.shiazo.cz/>>.

TECHNIKER KRANKENKASSE. *Jugendtrend Wasserpfeife - gefährlicher als Zigaretten*.

[online]. 05.07.2012 [cit. 2013-04-05]. Dostupné z:

<<http://www.gesundheit.de/krankheiten/psyche-und-sucht/rauchen-und-nikotinsucht/jugendtrend-wasserpfeife-gefaehrlicher-als-zigaretten>>.

Jiné zdroje:

E-mailová korespondence s Alešem Juřinou [online], 2. 4. 2013, a@milec.cz.

Přednášky – *Úvod do studia kultury* od přednášejícího PhDr. Víta Erbana, Ph.D., konané v zimním semestru roku 2010 na teologické fakultě Jihočeské university.

Odborná konzultace s Janem Nápravou ze dne 30. 3. 2013 v Dobré čajovně Tábor.

Přílohy

Příloha I. Obrázek č. 1 Popis vodní dýmky egyptského typu

Obrázek ukazuje velmi rozšířený typ vodní dýmky. Jelikož má dýmka i zpětný ventil, jedná se o egyptskou vodní dýmku. Pokud by dýmka zpětný ventil neměla, jednalo by se o tureckou vodní dýmku.

Zdroj: <http://www.dobracajovnafm.cz/hookah.php?id=15>

Příloha II. Obrázek č. 2 Vodní bong

Ukázka klasického vodního bongu, který slouží zejména ke kouření marihuany.

Zdroj: <http://semena-marihuany.cz/cs/akrylove-bongo/5547-bong-duha-vka-28-nebo-33-cm-40mm.html>

Příloha III. Obrázek č. 3 Koktejl v medúze typu „mirage“

Na obrázku je vidět vodní dýmka, vyrobená firmou Meduse Design, v jejíž hlavě je namixován koktejl z několika druhů ovoce a rostliny.

Zdroj:

<http://www.facebook.com/photo.php?fbid=486291264736060&set=a.323450191020169.82637.238724062826116&type=3&theater>

Abstrakt

WEINFURT, D. *Vodní dýmka jako životní styl: Vznik a vývoj subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice*. České Budějovice 2013. Bakalářská práce. Jihočeská universita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. Vedoucí práce Vít Erban.

Klíčová slova: subkultura kuřáků vodních dýmek, vodní dýmka, náplně do vodních dýmek, životní styl, kouření a zdraví, čajovna, česká společnost.

Práce se zabývá vznikem a popisem subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice. Popisuje charakteristické znaky této subkultury a pomocí výzkumného šetření na bázi dotazníkové metody popisuje, kdo do této subkultury patří. Autor pak popisuje z jakých důvodů tomu tak je. V jedné samostatné kapitole je rozebrána problematika zdravotních rizik při užívání vodní dýmky. Závěrečná část se snaží vystihnout budoucí vývoj podniků, ve kterých je možno si vodní dýmku dopřát a zároveň prognostikuje vývoj celé subkultury kuřáků vodních dýmek v České republice.

Abstract

WEINFURT, D. *Water pipe as a lifestyle: origin and development of water pipe smoking subculture in the Czech Republic*. České Budějovice 2013. Bachelor work. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of theology. Department of philosophy and religious studies. Supervisor Vít Erban.

Keywords: water pipe smoking subculture, water pipe, water pipe fillings, lifestyle, smoking and health, teahouse, czech society.

This work is aimed at the formation and description of a subculture of people smoking water pipes in the Czech republic. It describes the characteristics of this subculture and using research based questionnaire method it describes who belongs to this subculture. The author then presents the reasons why is that so. A subject of water pipe smoking health risks is discussed in an individual chapter. Final section attempts to predict both future development of businesses where is it possible to enjoy a water pipe and the development of the whole water pipe smoking subculture in the Czech republic.